

A LOVÁSZPATONA KÖRNYÉKI VIZES ÉLŐHELYEK MADARAI

KOVÁCS ATTILA

Magyar Természettudományi Múzeum Bakonyi Természettudományi Múzeuma
H-8420 Zirc, Rákóczi tér 3–5.
E-mail: kovacs.attila@nhmus.hu

KOVÁCS, A.: *Bird species in wetland habitats around Lovászpata*

Abstract: The birdlife of non-protected wetlands in Hungary is less known, and there are few long-term studies on bird populations in these habitats. For more than 25 years I have been observing birds in the wetlands around Lovászpata. The conservation of wetlands is very important for birds living in such habitats. In this study, I collected 6651 data of birds during 763 observation days, I summarized the occurrences of the 212 species and where possible I presented them in a graph. My primary aim was to show when birds use the area during their nesting, wandering, migration, and wintering. There is a slight decrease in the number of bird species, presented in five-year periods. I have found that unprotected habitats have changed dramatically during this time, and their birdlife has also declined. I believe that bird habitats around Lovászpata are important for waterfowl and other birds, therefore, detailed monitoring surveys and management to protect birds are needed.

Keywords: wetlands, bird populations, waterfowl, birdlife declined, long-term studies.

Bevezetés

A vizes élőhelyek megfogyatkozása szembetűnő, a hozzájuk kötődő madárfajok jelentős része mutat egyedszám-csökkenést (QUESNELLE et. al. 2013). Különösen jelentős ez a vonuló fajok esetében, melyeknek nem elégséges, ha költőhelyükön védelmet kapnak, a vonulásuk so-

rán is szükségük van a számukra megfelelő vizes élőhelyekre (BRABATA et. al. 2019). Ezt felismerve születtek nemzetközi együttműködések a vonuló madarak és élőhelyeik védelmében, például a Ramsari egyezmény (<https://www.ramsar.org/>). Nálunk számos védett vizes élőhely található, melyek megfelelők a madarak számára, azonban a nem védett élőhelyek, mint a halastavak, nedves szántók és rétek kevés figyelmet kapnak, pedig vonulás során, sőt gyakran költőhelyként is ugyanolyan fontosak lehetnek. A nem védett élőhelyeken gyakran történnek negatív változások és ezek jelentősen befolyásolhatják egyes vándorló vízimadár-fajok populációinak vonulását, melyek összeadódva jelentős kockázatot jelenthetnek a túlélés szempontjából (BRABATA et. al. 2019). A Bakonyban és a Bakony környéki vizes élőhelyeken rendszeresen történtek madármonitoring vizsgálatok (KOVÁCS 2014, 2013, NAGY & POLLER 2011, NAGY et. al. 2008, KEVE 1981, 1978, SZOLNOKY 1973). Ezeknek az ismereteknek a gyarapításához szeretnék én is hozzájárulni a Bakony északi részén fekvő Lovászpata községe körül található vizes élőhelyeken megfigyelt madár-fajok bemutatásával. A szülőfalum közelében található vizes élőhelyekre több mint 25 éve járok madarászni. Noha nem megtervezett monitoring kutatást végeztem, mivel rendszertelenül jártam ki a területekre, és a bejárt útvonal sem volt mindig azonos, ezért adataim nem alkalmasak pontos állománydinamikai elemzésekre. A jelen cikkben a negyed évszázad során végzett 763 megfigyelési nap 6651 adatát dolgoztam fel, melyek, ha következtetések belőlük nem is vonhatók le, leíró jellegű adatközlésre alkalmasak. A vizsgált 212 fajt egyenként jellemeztem, és ahol lehetett, ábrán is bemutattam az előfordulási adatokat.

Anyag és módszer

A falum környékén kezdtem madarászni 1993-tól, változó rendszerességgel jártam az erdőket, tavakat, réteket, úgy ismertem meg a fajokat, ahogyan találkoztam velük. A megfigyelések során egy kézi távcsövet használtam, és egyedül jártam a területeket.

Vizsgált területek

Lovászpata település a Bakony északnyugati és a Sokoró déli lábánál fekszik. A vizsgált területeken a Csángota-ér és a Sokorói-Bakony-ér folyik át délkelet-északnyugati irányban. Földtani szempontból az Újfalui Formáció Somlói Tagozatához tartozik. Késő-miocén kori, nagyjából 9 millió éve lerakódott homokos, agyagos tavi üledék (Pannon-tó) alkotja (GYALOG 2005). Az ezen képződött barna erdőtalajon ma szántók, kisebb gyepfoltok és többnyire telepített vagy természetközeli erdőfoltok találhatók, a terület középpontjában Lovászpata településsel. A vizsgált területek a település közigazgatási határain belül találhatók, mintegy körülvevő az (1. ábra). Védett terület nincs a vizsgáltak között, azonban többségük része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak (naturaterv.hu). Számos élőhelytípus található a település környezetében, azonban a madarak számára a vizes élőhelyek a legmeghatározóbbak. Bár egyéb élőhelyeken is végeztem megfigyeléseket, ezek ismertetése nem célja ennek a tanulmánynak, csupán néhány faj esetében teszek említést némelyikről. Az egyes vegetációtípusok jellemzéséhez az ÁNÉR kategóriákat használtam a „Magyarország élőhelyei” c. könyv alapján (BÖLÖNI et al. 2011).

I. halastó: Lovászpataától északnyugatra található a korábban létesített tó, innen az elnevezése. A vizsgált terület magából a 25 ha-os halastóból – vékony nádszegéllyel – és a hozzá

kapcsolódó mocsárrétekből és patakpartokból áll. A tavat a Csángota-éren völgyzárógátas módszerrel létesítette 1982-83-ban az akkori helyi termelőszövetkezet, halgazdálkodási céllal (WÁGENHOFFER 2000). A tavat körülvevő nádszegély az évek folyamán egyre szélesedett, megfelelő élőhelyet nyújtva a vízimadaraknak, és a tó viszonylagos zavartalansága is biztosította a nyugalmat számukra. 2000-től új tulajdonosa lett a tavaknak, ezáltal jelentősen megváltozott a halastó környezete. Mederkotrást végeztek, az addigra kiterjedt nádas nagy része eltűnt, illetve a tó köré erdőt telepítettek, elsősorban akácost. A nyugalom is megszűnt, mivel a kormoránok távoltartására gázágyús riasztást végeznek folyamatosan. A tó délkeleti részében még maradtak kisebb nádas-gyékényesek (B1a), melyeket a falu felé kis kiterjedésű magassárrétek (B5), mocsárrétek (D34), patakparti magaskőrösök maradványai (D5), és szárazabb franciaperjés (E1) gyeptoltok követnek, habár ezek egy részét özönnövények hódították meg, másik részén pedig legeltetnek vagy kaszálnak. A fás társulásokat egy idősebb fűzfásor, néhány magasabb nyárfa és telepített fiatal akácok, nyárasok, égeresek képviselik. A mocsárrét szegélyén néhány bokorfüzes (P2a) csoport is található (BÖLÖNI et al. 2011). A terület része a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz mint ökológiai folyosó. Ezt a szerepét nemcsak a madarak, hanem egyéb védett fajok megőrzésében is segíthet betölteni.

II. halastó: A falutól délkeletre található. 1990-ben létesítették, szintén völgyzárógátas módon, 12 ha-on, eredetileg víztározóként, öntözési céllal, de 1991-től ez is halastóként üzemel (WÁGENHOFFER 2000). A vizsgált terület a halastóból, a szegélyében húzódó vékony nádas-gyékényes sávból (B1a), a hozzá kapcsolódó mocsárrétekből (D34) és a patak mellett húzódó franciaperjés kaszálórétből (E1) állt, néhány fassorral és kisebb égeres erdőfolttal. Ez a tó 2012-ben került új tulajdonoshoz, ekkor történt mederkotrás és az egész tópart átalakítása, ennek során a tó területe megnőtt és a mocsárrét teljesen megsemmisült. Egy kis mesterséges szigetet hoztak létre a tó közepén, a partján egy lakóház is épült. A tó gyakran szolgál alkalmi táplálkozóhelyül a Bakony ragadozómadarainak is, és noha mára kevés természetes élőhely maradt körülötte, szintén része a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz.

III. halastó: Lovászpatonától északkeletre, az Öreghegy alatt, a Szűz-kút elnevezésű mélyületben, völgyzárógátas módon létesített, két részből álló, horgásztóként üzemelő, mindössze néhány hektár kiterjedésű tórendszer. Főleg nyílt vízterületek alkotják, keskeny nádas-gyékényes (B1a) szegéllyel, mellette telepített akácok, illetve természetközeli gyertyános-kocsányos tölgyes található (BÖLÖNI et al. 2011). A vízimadarak által kevésbé látogatott, és én is csak ritkán végeztem itt megfigyeléseket. A Nemzeti Ökológiai Hálózathoz mint pufferterület szerepel.

Izar: Valószínűleg természetes úton keletkezett tó, nagy része elláposodott, vastag tőzegréteggel, neve népi elnevezésből ered (BALOGH & ÖRDÖG 1987). A tó egy természetes mélyedésben található, vizét korábban levezették, majd kis töltést építettek rá, azonban ez ideiglenes megoldás, már többször megbontották, ezért vízszintje a természetesnél is ingadozóbb, időnként kiszárad. Élőhelyei változatosak, a nyílt vízfelület nagy részét hínárnövényzet borítja (Ac, A24), nádas gyékényesek (B1a, B1b), harmatkásás vízparti növényzet (B2, B3), zsombékosok (B4), magassásosok (B5), kis kékperjés foltok (D2) és mocsárrétek (D34), jelentős részt borít a rekettyefűz (J1a). A tó mellett egyik oldalt természetközeli kocsányos tölgyesek és telepített erdők, másik oldalon franciaperjés rétek és degradált homoki rétek találhatók. A láp valószínűleg sokkal több értéket rejt még, mint amit én megfigyeltem. Vizét viszont rendszeresen leengedik, illetve a körülötte található erdő kétharmadát már kivágták, és tájidegen feketedióval ültették be. Mindkét tényező a láp elmocsarasodásához és feltöltődéséhez vezet. A láp megőrzéséhez foko-

zott védelmi beavatkozások szükségesek a közeljövőben. A tó *ex-lege* védett lápként van nyilvántartva, és mint magterület, része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak is.

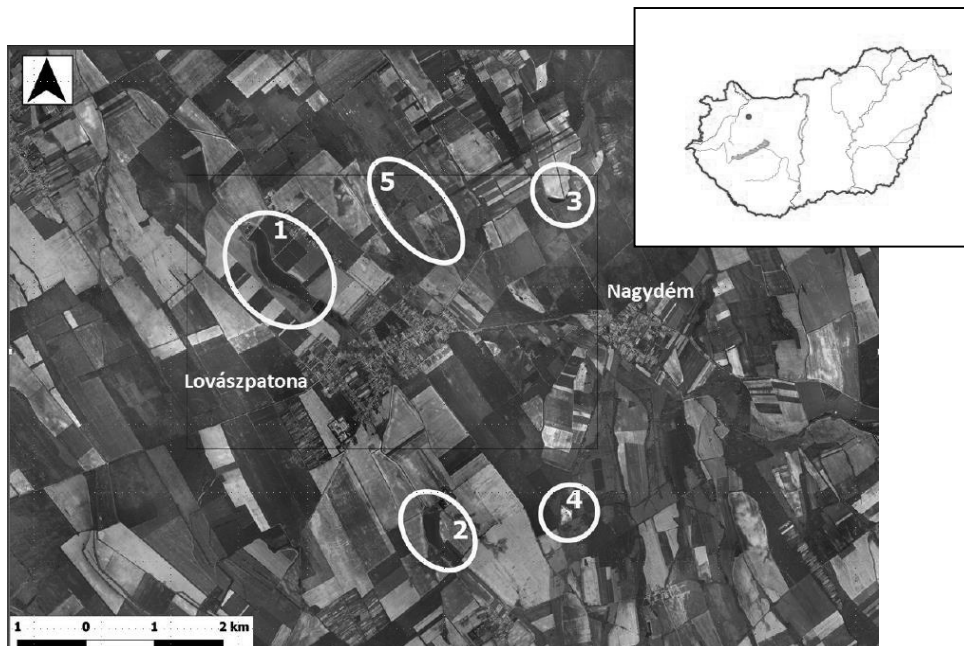
Hunyoros: Lovászpatonától északkeletre terül el a Nagydémre, illetve a Gyömörére vezető műutak között a kajárpéci határig. Több területrészből áll, melyből egyiket hívták valamikori tulajdonosa után Hunyorosnak, ennek alapján neveztem el így munkámban az egész területet (BALOGH & ÖRDÖG 1987). Itt nyílt víz nem található, csupán a Sokorói-Bakony-ér folyik rajta keresztül, azonban a meliorációs munkák előtt összefüggő mocsárvilág borította, és bár jelenleg nagy része szántó, csapadékos tavaszokon sok elöntéses rész alakul ki, melyeken feltűnnek az átvonuló vízimadarak. A terület falu felőli részén található egy láperdő, központi részén egy forrásláppal, melyet lecsapoltak, szélein telepített nyárasokkal és fiatal égeressel. A központi árok mentén öreg, nagyméretű éger- és kőrisfák találhatók, foltokban bokorfüzesekkel és szá-lanként náddal. Az erdő harmadát már kivágták, a terület mellett egy régi homokbánya található, melyet beerdősítettek akáccal. Az erdő központi része egy lecsapolt forrásláp, körbe telepített nemesnyárasokkal. A Sokorói-Bakony-ér közelében található egy kisebb mocsárrét (D34), mely szárazabb gyeptörzvényeket foglal magában (E1), jelentős bokorfüzzel (P2a), telepített nyárasokkal és égeresekkel. A gyepek kis része kaszáló, jelentős részét benőtte az aranyvessző, egy központi részére kosárfonó füvest telepítettek. A terület nagyon mozaikos, sok a felszántott mezőgazdasági tábla, folytatásában láprétek találhatók a Nagydém alatt futó patak mentén. Nagyon változatos, mélyebb és magasabb felszínek váltakoznak, a nádas, magassásos rétektől a réti ecsetpázsitos, sédbúzás és képerjés lápréteken keresztül a száraz homoki gyepekig. Az általam vizsgált élőhelyek egyes területei részei a Pannontáj-Sokoró Natúrparknak.

További, a szövegben említett területek: *Lovászpataka* település: központi része az egész vizsgált területnek, hiszen gyakran átrepülnek felette a tavak között mozgó vízimadarak, és az itt költők is látogatják a tavakat. *Öregerdő:* a falutól nyugatra található összefüggő erdős terület. *Öreghegy:* felhagyott gyümölcsös a III. halastó mellett. *Csertető:* az Öreghegy, és a III. halastó mellett található összefüggő erdős terület. Mindhárom terület része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak, madárvilágukat nem részletezem, de egyes fajok jellemzésénél említésre kerülnek.

Vizsgálati módszer

Az eredmények között nem szerepel minden olyan faj, amelynek előfordulását feltételeztem a megfigyeléseim során, mivel a bizonytalan adatokat kivettem a listából. Ez azt jelenti, hogy egyes rendkívül ritka vagy más fajjal könnyen összetéveszthető fajok teljesen kiestek a felsorolásból, mert nem volt olyan adatuk, mely minden kétséget kizáró lett volna. Az egyes fajok magyar és latin neveit a 2008-as névjegyzék alapján használtam (HADARICS & ZALAI, 2008). A felsorolásban, ahol elegendő adat volt hozzá, ábrán is bemutatom az összesített havi megfigyelési adatokat. Mivel nem rendszeres monitoring vizsgálatokat végeztem, ezért éves összehasonlítások nem végezhetők, csupán néhány olyan fajnál készítettem ábrát az éves megfigyelésekről, vagy a szövegben említettem, melyeknél az évek folyamán a megfigyelések csökkenését tapasztaltam. Az elsődleges célom a területeket fészkelés, kóborlás, átvonulás és telelés során használó madarak megjelenési időszakait bemutatni aszerint, hogy mely hónapokban jelennek meg, mekkora egyedszámban, mikor észleltem legkorábban és legkésőbb, mikor érték el a legnagyobb egyedszámot. A hónap szerinti csoportosítások mint összesített megfigyelések használhatóak, mivel az eredményeket számos külső tényező is befolyásolhatja. Ezért fontosnak tartottam feltüntetni, hogy hány évben voltak megfigyeléseim az adott fajról, illetve hogy hány megfigyelés alapján készült az ábra. Ezen túl, ha lehetett, feltüntettem a legnagyobb észlelt

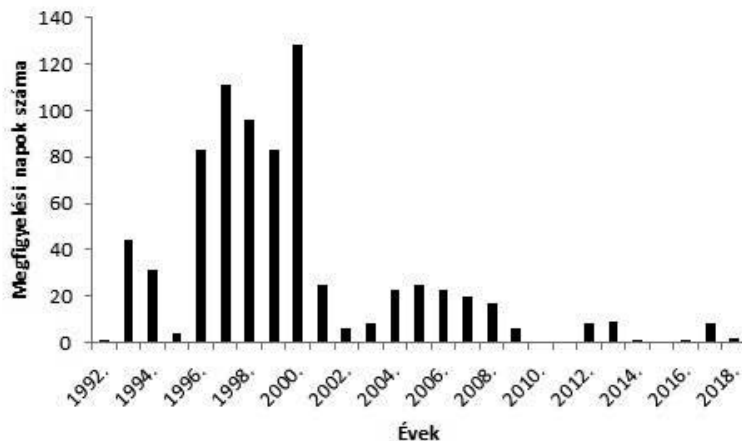
egyedszámot, illetve a legkorábbi és legkésőbbi észlelést. Hogy a madárvonulásban kevésbé jártas olvasó is tudja értelmezni megfigyeléseimet, minden fajnál feltüntettem az országos állomány költési és vonulási állapotát CSÖRGŐ et. al. (2009) és HARASZTHY (1998) alapján.

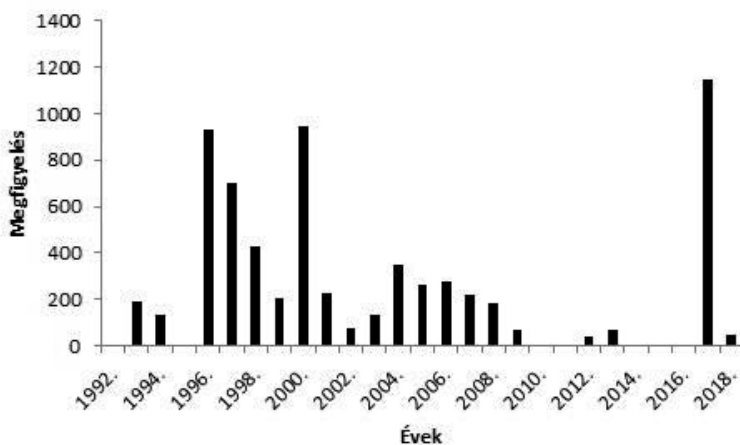
1. ábra: A Lovászpataka körüli vizsgált vizes élőhelyek elhelyezkedése.
1: I. halastó; 2: II. halastó; 3: III. halastó, 4. Izar; 5: Hunyoros

Eredmények

Dolgozatomban az elmúlt 25 év madarakkal kapcsolatos megfigyeléseit adom közre. Összesen 763 megfigyelési nap 6651 adatát dolgoztam fel. A vizsgálati területen megfigyelt 212 madárfajt jellemeztem, és 71 faj esetén az adatok lehetővé teszik az egyedszámok szerinti megjelenítést, ezeknél ábrán is bemutatom az előfordulási adatokat. A megfigyelt fajok nagy része Magyarországon gyakori vagy rendszeresen előforduló faj, de feltűntek ritka és veszélyeztetett madárfajok is (BIRDLIFE INTERNATIONAL 2019). A megfigyelések gyakorisága nem egyezett meg az évek során. A '90-es években még nagy rendszerességgel jártam a területeket, később már kevesebb időm maradt, és voltak évek, amikor egyáltalán nem kerültek adatok a madarásznaplómbe (**2. ábra**). Ezért a megfigyelések eloszlása egyenetlen, és nem vonhatók le belőlük a madárállomány változására utaló következtetések.

2. ábra: Az éves megfigyelési napok száma

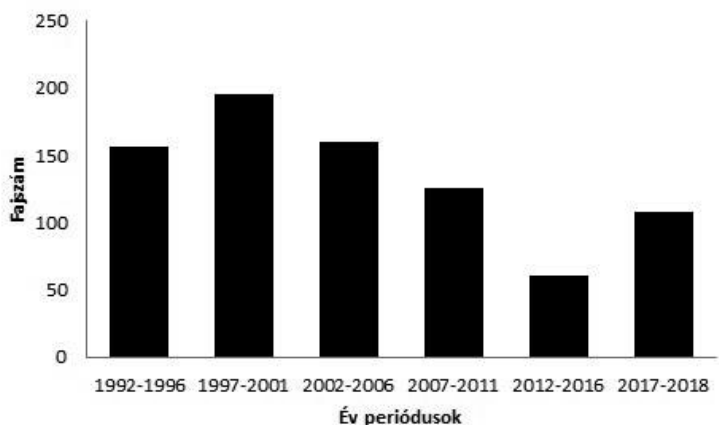

3. ábra: A megfigyelések száma évenként

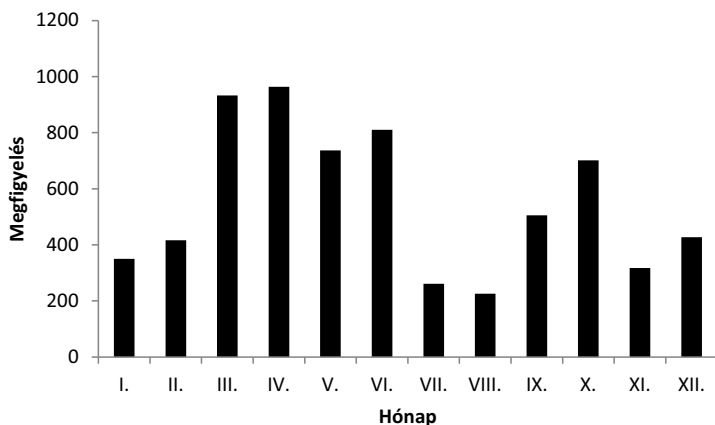
Az egyes megfigyelések időtartama is változó volt, és nem is ugyanakkora területeket jártam be, ezen kívül az egy alkalommal történő észlelések számát még egyéb tényezők is befolyásolták, így az összesített éves adatok is változatos képet mutatnak (**3. ábra**).

Az ábrákból látható, hogy a megfigyelések száma nagyjából arányos a terepnapok számával az egyes években. A megfigyelt fajok száma is elsősorban a terepnapoktól függött, ezért nagyon változatosan alakult. Öt éves periódusokban ábrázolva a fajszámokat egy kismértékű csökkenés tapasztalható (**4. ábra**). Ennek okai között ugyanúgy szerepet játszhat a megfigyelési

napok száma, az élőhelyek átalakulása, mint a mederkotrás, a gázágyús riasztás, vagy éppen az egyes madárfajok állományváltozásai.

4. ábra: Az öt éves periódusokban észlelt összes fajszám

5. ábra: Az összes megfigyelés havonkénti eloszlása

A fajok előfordulásainak hónapok szerinti ábrázolásához fontos információt ad az összes megfigyelés havi eloszlása, hiszen ennek egyenetlensége is befolyásolhatta kis mértékben az eredményeket. Azonban az összes megfigyelés adatainak hónap szerinti eloszlása is egyenetlenséget mutat, főleg tavasszal és ősszel volt több észlelés, mivel ilyenkor megnő a madarak száma a vonulók miatt, és ebben az időszakban több alkalommal is jártam a területeken (**5. ábra**).

A megfigyelt fajok egyenként kerülnek bemutatásra, a hozzájuk tartozó fontosabb adatokkal és ábrákkal. Az egyes madárfajok megfigyeléseinek havi bontásban történő ábrázolásánál az

összes év adatát együttesen kezeltem, abból a célból, hogy az egyes fajok időbeli jelenlétét bemutathassam a területen. Az ábrákon háromféle megjelenítést használtam az előfordulásoknak, a „megfigyelés” azt mutatja, hány alkalommal figyeltem meg a fajt az adott hónapban az évek során, a „legnagyobb egyedszám” az összes év során az adott hónapban tapasztalt legmagasabb egyedszámot mutatja be ott, ahol ez pontosabb információt nyújt a faj tömegességéről. Továbbá, ahol ez a két változó nem elégséges a faj mennyiségi gyakoriságának bemutatása, ott az „összesített egyedszám” mutatja meg, hogy az összes év során az adott hónapra esően együttesen hány példányt észleltem.

Észlelt fajok

Rövidítések: *Mo*: Magyarország; *Lp*: Lovászpátona

Északi búvár – *Gavia stellata* (Pontippidan, 1763)

Mo: Szórványos átvonuló, ritka telelő.

Lp: Egy alkalommal pihent meg. 1996.09.24-25. I. halastó, 1 pld.

Sarki búvár – *Gavia arctica* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos átvonuló, ritka telelő.

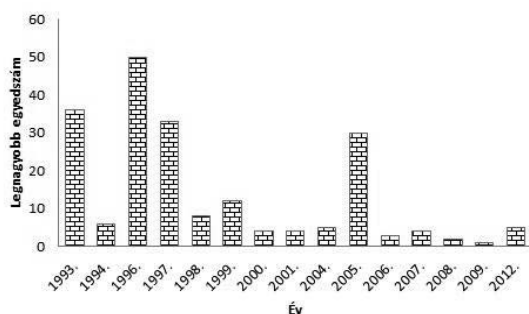
Lp: Egy alkalommal jelent meg. 1997.10. 28. II. halastó, 1 pld.

Kis vöcsök – *Tachybaptus ruficollis* (Pallas, 1764)

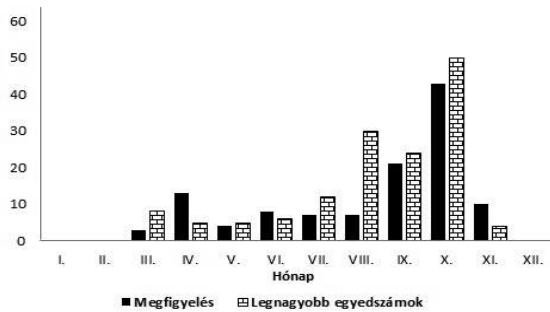
Mo: Rendszeres fészkelő. Vonuló, márciusi és októberi csúccsal. Néha áttelel.

Lp: Rendszertelen fészkelő a halastavakon. Rendszeres fészkelő az Izarban. Rendszeres átvonuló. Vizsgált évek száma: 17. Megfigyelések száma: 116. Legnagyobb példányszám: 50 pld. 1996.10.05. Legkorábbi észlelés: 1994.03.20. I. halastó. Legkésőbbi észlelés: 1996.11.29. II. halastó.

Korábban fészkelő állománya és vonuló csapatai is nagyobbak voltak (6. ábra). A tavaszi és őszi vonulás során gyakrabban figyelhető meg, ősszel jóval nagyobb egyedszámban, a csúcsot októberben éri el, ez megegyezik országos vonulásával (7. ábra).

6. ábra: Kis vöcsök legnagyobb egyedszámai éves bontásban

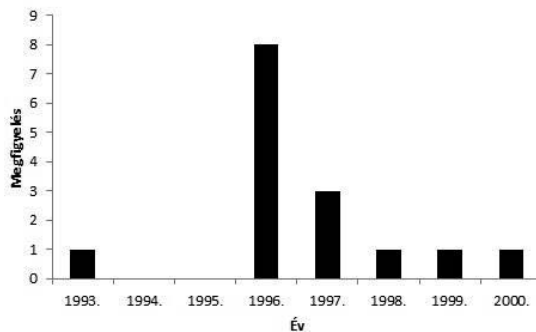
7. ábra: Kis vöcsök megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Feketenyakú vöcsök – *Podiceps nigricollis* (C. L. Brehm, 1831)

Mo: Ritka költőfaj sekély tavakon, mocsarakban. Szórványos átvonuló, március- április és októberi csúccsal. Ritkán áttelel.

Lp: Megfigyelés 1993-ban, majd 1996-2000-ig. Megfigyelések száma: 15. Költés: Feltételezhető 1996-1997-ben. Legnagyobb példányszám: 5 pld. 1997.08.01. Legkorábbi észlelés: 1998.04.11. Legkésőbbi észlelés: 1999.11.14.

Korábban minden évben lehetett látni a halastavakon, az 1996 és 1997 augusztusában látott fiatalok, illetve az 1997.05.13-án látott két nászruhás pár alapján feltételezhetően költött. Ezután egyre csökkenő számban tűnt fel, 2000-ben láttam utoljára (8. ábra). Főleg a nyár végi, őszi időszakban jelent meg (9. ábra).

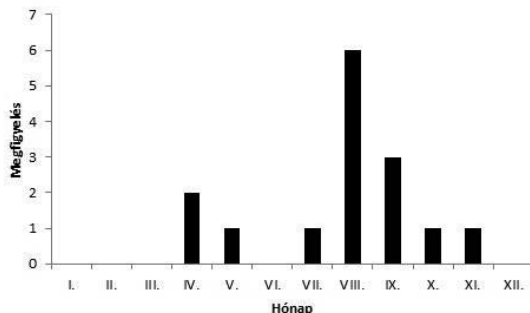
8. ábra: Feketenyakú vöcsök legnagyobb egyedszámai éves bontásban

Vörösnyakú vöcsök – *Podiceps grisegena* (Boddaert, 1783)

Mo: Rendkívül ritka költőfaj. Vonulása március-április és október-november.

Lp: Ősszel 11 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 9 pld. 1996.09.13. Legkésőbbi észlelés: 1998.10.19.

Csupán 1996-1998 között figyeltem meg. 1996.08.24-én még csikos fejű fiatal madarat láttam, 09.02-án 3 fiatalot és 2 felnőttet együtt.

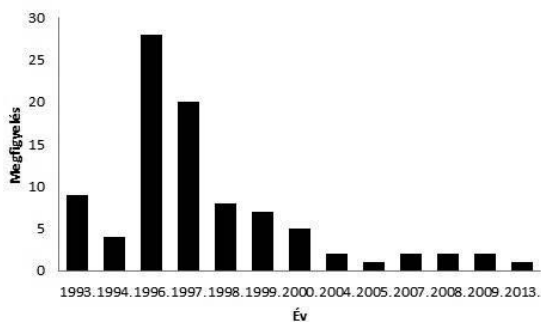
9. ábra: Feketenyakú vöcsök megfigyelései havi bontásban

Búbos vöcsök – *Podiceps cristatus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő nagyobb tavakon.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 91. Legnagyobb példányszám: 17 pld. 1997.10.04. Legkorábbi észlelés: 1997.03.05. Legkésőbbi észlelés: 1998.12.05.

Korábban rendszeresen fészkel a halastavakon, jelenleg már csak ritka átvonuló (10. ábra). Legtöbb megfigyelése áprilisban és októberben volt, ősszel nagyobb egyedszámokban jelent meg, ezt jól mutatja az összesített egyedszám oszlop (11. ábra).

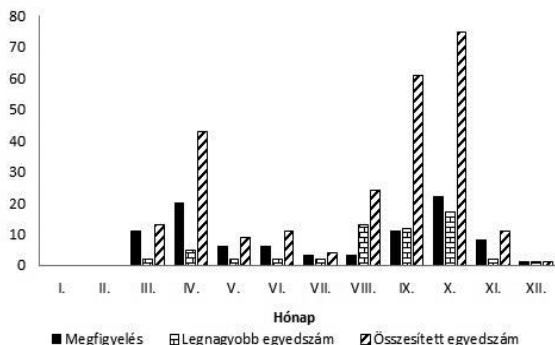
10. ábra: Búbos vöcsök legnagyobb egyedszámai éves bontásban

Kárókatona – *Phalacrocorax carbo* (Linnaeus, 1758)

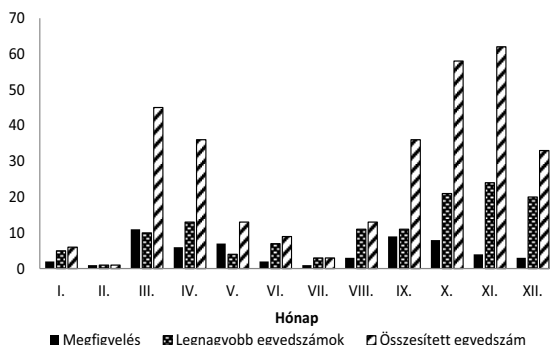
Mo: Rendszeres, telepes költőfaj. Részleges vonuló, illetve kóborló. Be nem fagyó vizek mentén áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 17. Megfigyelések száma: 57. Egész évben előfordul vonulás és kóborlás során. Legnagyobb példányszám: 24 pld. 1999.11.06.

Rendszeresen, minden időszakban megjelenik a halastavakon. Ritkán magányosan, gyakrabban kisebb csapatokban. A falu felett több alkalommal nagyobb vonuló csapatait is megfigyeltem. A halastavakon jelenleg gázágyús riasztással próbálják távol tartani. Megfigyelései tavasszal és ősszel gyakoribbak, de ősszel az egyedszámok magasabbak (12. ábra).

11. ábra: Búbos vöcsök előfordulási adatai havi bontásban

12. ábra: Kárókatona előfordulási adatai havi bontásban

Kis kárókatona – *Phalacrocorax pygmaeus* (Pallas, 1773)

Mo: Növekvő számban költ. Részleges vonuló, kóborló. Kis számban áttelel.

Lp: Egy alkalommal sikerült megfigyelni 2016 őszén egy átrepülő példányt.

Bölgmbika – *Botaurus stellaris* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonuló, főleg márciusban és októberben. Gyakran áttelel.

Lp: 7 megfigyelés, többnyire télen. Alkalmanként költethet.

Költésidőben hangját egyetlen alkalommal hallottam. Érdekesség: 1997. január 4-14. között a faluban a patak mentén telet egy példány.

Törpegém – *Ixobrychus minutus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Vonuló, április-májusban és szeptember-októberben.

Lp: Költ a halastavakon. Legnagyobb példányszám: 10 pld. 1996.08.19 és 1997.07.24. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.21.

Korábban rendszeres és gyakori költőfaj volt a halastavakon, mára eléggé megritkult, de jelen van költési időben.

Bakcsó – *Nycticorax nycticorax* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonulása március-április és szeptember-november között.

Lp: Költési időben rendszeres. Legkorábbi észlelés: 2009.04.12. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.27.

Alkalmanként költése valószínűsíthető az I. halastavon, a látott fiatalok és rendszeresen hallott hangja alapján.

Üstökösgém – *Ardeola ralloides* (Scopoli, 1769)

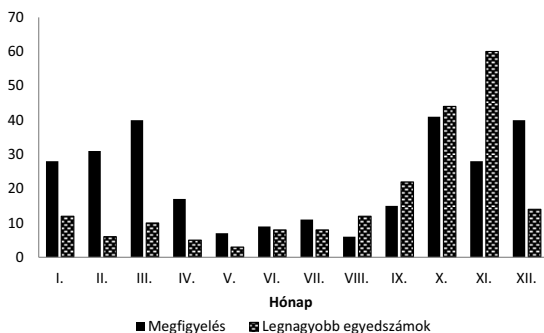
Mo: Rendszeres, ritka költőfaj. Vonuló.

Lp: Két alkalommal előfordult a II. halastavon. Adatai: 1993.05.29. 1 nászruhas. 1997.08.01. 1 példány.

Nagy kócsag – *Egretta alba* (Linnaeus, 1758)

Mo: Növekvő számban költ. Részleges vonuló, kóborló. Gyakran áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 19. Megfigyelések száma: 273. Rendszeresen előfordul. Legnagyobb példányszámok: 1998.11.12. II. halastó 60 pld. 1993.10.23. I. halastó: 44 példány.

13. ábra: Nagy kócsag megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban.

Az év minden időszakában előfordul legalább néhány példányban a halastavakon és az Izarban is. Lehalászás idején nagy csapatokban is megjelenik, ezt jelzik az októberi, novemberi legmagasabb egyedszámok (**13. ábra**). Mindig vannak áttelelők is, ha a tavak befagynak, a patak mentén a faluban is marad egy-egy példány. Elsősorban a Hanság irányába látni mozgásukat. Egyes években valószínűleg költ is az I. halastó nádasában 1-2 pár.

Kis kócsag – *Egretta garzetta* (Linnaeus, 1766)

Mo: Vonuló, március-május, és augusztus-szeptember hónapokban.

Lp: Csak kóborló, vonuló példányok. Legnagyobb egyedszám: 2 pld. Legkorábbi észlelés:

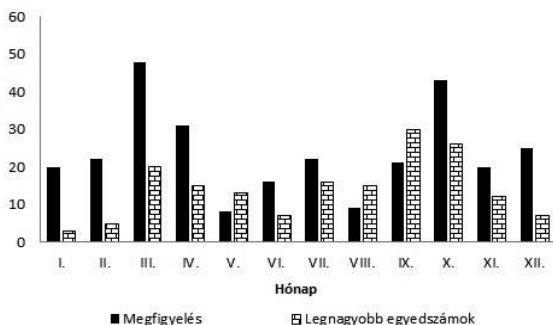
1993.05.10. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.25.

8 év során 16 alkalommal sikerült megfigyelni, magányosan vagy párban, elsősorban a halastavakon.

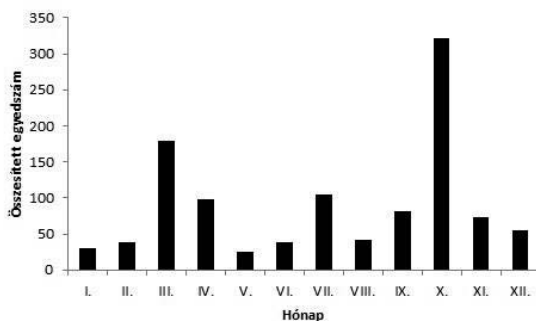
Szürke gém – *Ardea cinerea* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Részleges vonuló, február-március és szeptember-október hónapokban. Gyakran áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 19. Megfigyelések száma: 285. Egész évben látható. Alkalmi költése valószínűsíthető. Legnagyobb példányszám: 30 pld. 1996.09.02.

14. ábra: Szürke gém megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

15. ábra: Szürke gém összesített egyedszámai havi bontásban

Alkalmi fészkelése feltételezhető volt a még nehezen repülő fiatal egyedek megfigyelése alapján, például 1997.07.02-án az I. halastavon. Egész évben, változó számban tűnik fel, főleg a halastavaknál, legnagyobb egyedszámban a lehalászások alkalmával látható (**14-15. ábra**).

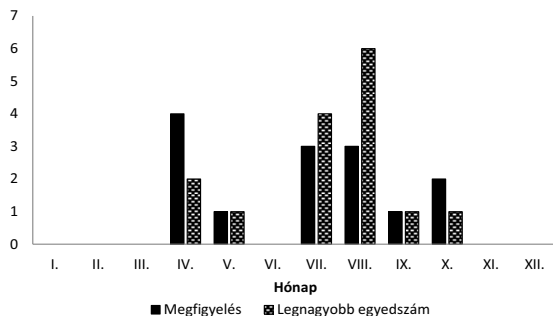
Érdekes megfigyelések: 1997.01.11. 1 példány halászott éjszaka a lovászpontonai köhíd mellett a patakon. 1999.04.12. I. halastó: egy példány röptében fogott ki egy kis halat a vízből.

Vörös gém – *Ardea purpurea* (Linnaeus, 1766)

Mo: Rendszeres fészkelő. Vonuló, áprilisban és októberben.

Lp: 10 év során 14 megfigyelés. Költésidőben is előfordult. Legnagyobb példányszám: 6 pld. 2005.08.05. Legkorábbi észlelés: 2007.04.08. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.17.

Rendszertelenül sikerült megfigyelni költésidőben is, alkalmi költése nem zárható ki az I. halastavon, illetve az Izarban. Legtöbb megfigyelése áprilisban volt, kettőnél több példányt júliusban és augusztusban sikerült együtt látni (**16. ábra**).

16. ábra: Vörös gém megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Fehér gólya – *Ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj településeken. Hosszú távú vonuló. Március-áprilisban és szeptemberben.

Lp: Rendszeresen költ a faluban. Legkorábbi észlelés: 1993.03.18. 2pld. és 2004.03.18. 1 pld.

2000-ig három pár költött a településen, majd kettőre, és végül egy párra csökkent. Vonuláskor sem látni túl nagy csapatait a falu környékén.

Fekete gólya – *Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj idős erdőkben. Hosszú távú vonuló. Vonulási csúcs március és szeptember.

Lp: 14 év során 47 megfigyelés. Költött a közeli erdőkben. Legnagyobb példányszám: 7 pld. 2005.09.01. Legkorábbi észlelés: 2005.03.24. Legkésőbbi észlelés: 1993.09.25.

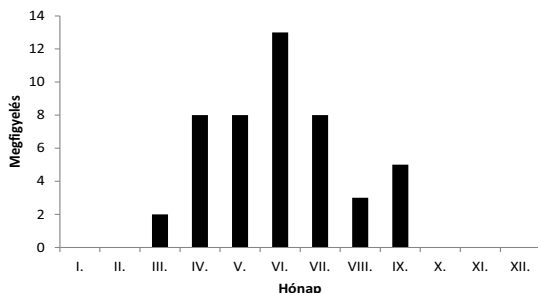
A falu körüli erdőkben 4 esetben észleltem fészkelését, három különböző helyen, a falutól eltérő irányokban. Habár a fészekfelmérések azóta is folyamatosak, jelenleg már nem költ ezeken a területeken. Legtöbb megfigyelése a költési idő végén volt (**17. ábra**). Gyakran keresi táplálékát a halastavak zsilipjénél.

Kanalgém – *Platalea leucorid*a (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres, ritka fészkelő. Vonulása február-március, és szeptember-november közé esik. Nyár végén kóborol.

Lp: 4 év során 13 megfigyelés vonulás és kóborlás során. Legnagyobb példányszám: 12 pld. 1993.04.17. Legkorábbi észlelés: 1994.04.05. 4 pld. Legkésőbbi észlelés: 1993.10.01. 4 pld.

A legtöbb alkalommal és nagyobb számban is áprilisban jelent meg a halastavakon, nyár végén és ősszel már csak néhány példány jelentkezett.

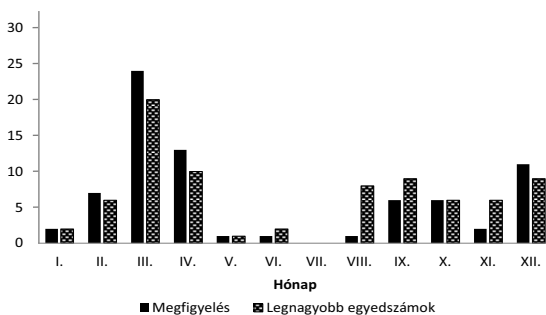
17. ábra: Fekete gólya megfigyelései havi bontásban

Bütykös hattyú – *Cygnus olor* (Gmelin, 1789)

Mo: Nyugat felől egyre nagyobb számban költ. Állandó, vagy részleges vonuló. Nagyobb csapatokban telel.

Lp: Vizsgált évek száma: 15. Megfigyelések száma: 74. Költ az I., a III. tavon, és az Izarban. Legnagyobb példányszám: 40 pld. 1996 óta szinte minden évben megfigyeltem költését az I. halastavon, 2013 óta az Izarban, és 2019-ben a III. tavon is.

Az utóbbi években jelentős számban jelent meg a halastavakon, a tél végi, kora tavaszi időszakban. 2018 telén 40-es csapatát figyeltem meg a II. halastavon (**18. ábra**).

18. ábra: Bütykös hattyú megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

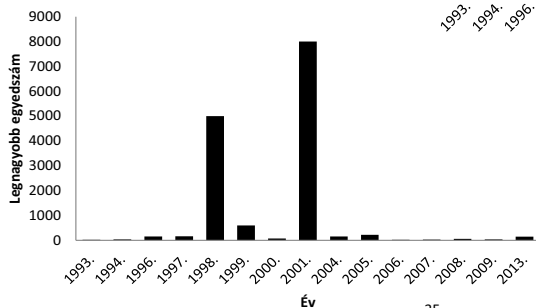
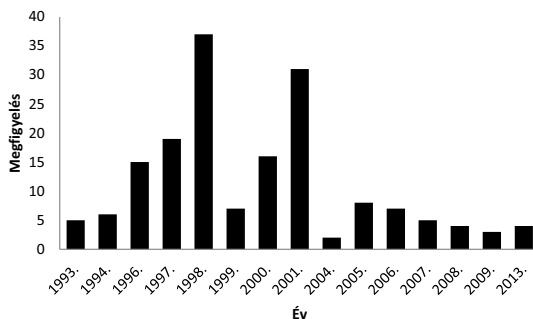
Vadludak – *Anser* spp.

Átvonuló és telelő vadludcsapatokat nagy számban figyeltem meg, melyeket elsősorban a vetési lúd, a nagy lilik és a nyári lúd alkotott. A legtöbb esetben azonban nem volt lehetőség az egyes fajok számának meghatározására. Ezért az együttes megfigyeléseket mutatom be az ábrákon. A legmagasabb egyedszámok 1998.02.16-án mintegy 5000 pld. és 2001.02.02-án mintegy 8000 példány körül voltak 170 megfigyelés alapján, 15 évből. Habár rendszeresen, minden télen éjszakáznak vadludak a halastavakon a téli időszakban, csak egyes években értek el kimagasló

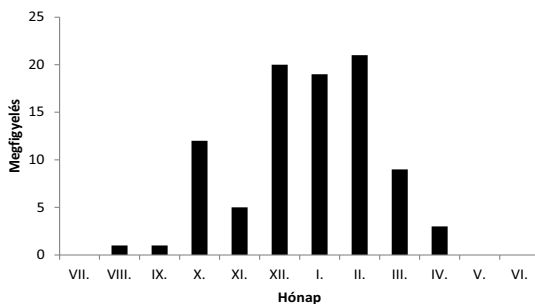
egyedszámokat, ez a megfigyelésekben kis mértékben, míg a legmagasabb egyedszámokban jól látható (19-20. ábra).

A hónap szerinti elemzéseknél megfigyelhető, hogy bár a megfigyelések száma nagyjából azonos a téli hónapokban, a legnagyobb egyedszámok egyre növekednek, egy kiugró februári csúccsal bezárólag (21-22. ábra).

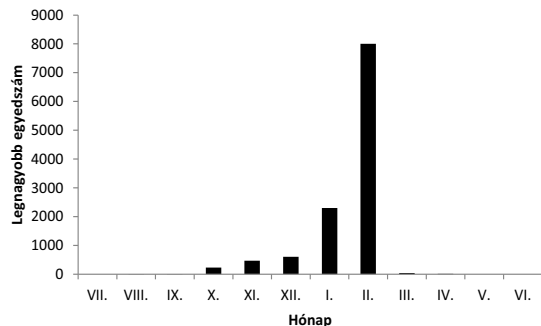
19. ábra: Összesített vadlúdme-
figyelések éves bontásban

20. ábra: Összesített legnagyobb
vadlúd egyedszámok éves bontás-
ban

21. ábra: Vadlúdme-
figyelések
havi bontásban

22. ábra: Legnagyobb vadlúd
egyedszámok havi bontásban

Nyári lúd – *Anser anser* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Részleges vonuló vagy áttelelő.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 57. Legnagyobb példányszám: 2001.02.02. kb. 800-1000 pld. Őszi legkorábbi észlelés: 1997.08.01. Tavasz legkésőbbi észlelés: 2008.04.27.

Csak kóborló, vonuló, telelő, általában a vegyes lúdcsapatokban. Költésidőben csak ritkán jelenik meg. Fészkelésére az I. halastó alkalmasnak tűnik, de a gázágyús riasztás miatt nem maradnak meg.

Vetési lúd – *Anser fabilis* (Latham, 1787)

Mo: Rendszeres átvonuló és téli vendég, főleg a Dunántúlon.

Lp: Megfigyeléseim elején az átvonuló és telelő vadlúdcsapatoknak a többségét alkotta, később már egyre kisebb arányban jelent meg a nagy lilikek és nyári ludak között.

Nagy lilik – *Anser albifrons* (Scopoli, 1769)

Mo: Rendszeres átvonuló és téli vendég.

Lp: 1998-ig csak ritkán sikerült megfigyelnem a vetési ludak között, majd egyre nagyobb számban jelent meg, később pedig már a nagy lúdcsapatok zömét alkotta.

Bütykös ásólúd – *Tadorna tadorna* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres kóborló, ritka költőfaj.

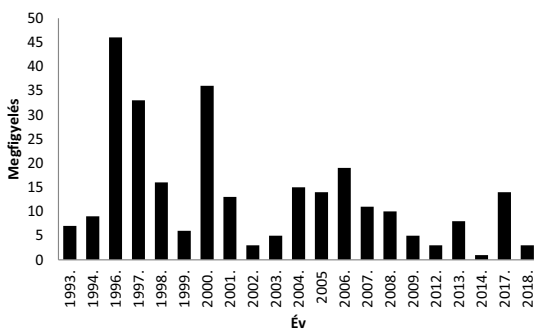
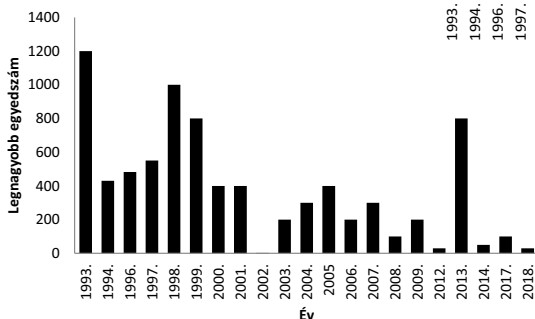
Lp: 2 alkalom: 1994 novemberében egy hím, 2006.12.04-25. között egy tojó pld.

Tőkés réce – *Anas platyrhynchos* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres, gyakori költőfaj. Részleges vonuló. Nagy számban áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 21. Megfigyelések száma: 277. Legnagyobb példányszám: 1200 pld. 1993.10.24.

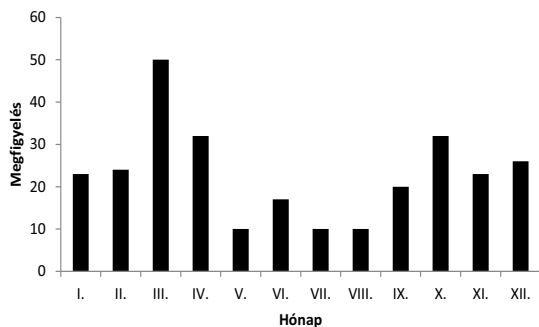
23. ábra: Tőkés réce megfigyelései éves bontásban

24. ábra: Tőkés réce legnagyobb egyedszámai éves bontásban

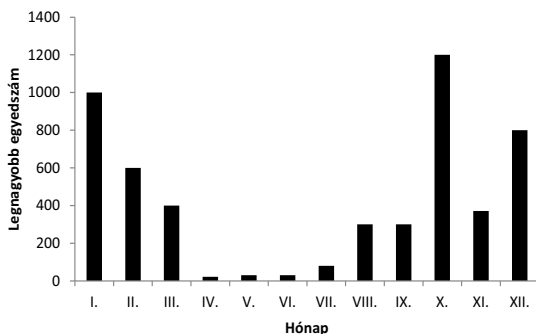
Rendszeresen, kis számban költ, és rendszeresen nagyobb számban átvonul vagy telet. Évek szerinti megfigyelései és legnagyobb egyedszámai hasonló, eléggé ingadozó eloszlást mutatnak (23-24. ábra).

A hónap szerinti megfigyelésekben kis eltolódás látható a megfigyelések és legnagyobb egyedszámok maximumai között, de jól mutatja a tavak vonulási és telelési jelentőségét (25-26. ábra).

25. ábra: Tökes réce megfigyelései havi bontásban

26. ábra: Tökes réce legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Költését megfigyeltem mindhárom halastavon, az Izarban és a Bornát pataknál is. Több alkalommal jelent meg a csapatokban fehér, vagy részlegesen fehér egyed, pl.: 1997.08.15-29., 1996.12.07-18., 1996.11.20-29. időszakokban.

Csörgő réce – *Anas crecca* (Linnaeus, 1758)

Mo: Átvonulása március-április és szeptember-október. Nagy számban áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 19. Megfigyelések száma: 66. Kóborló, átvonuló és áttelelő csapatok. Legnagyobb példányszám: 200 pld. 1998.11.12. Izar. Őszi legkorábbi észlelés: 1998.07.10. Tavasi legkésőbbi észlelés: 1997.04.29.

Rendszeresen előfordul egész évben, alkalmanként több százas csapatokban. Legnagyobb egyedszámok márciusban, augusztusban és novemberben voltak megfigyelhetők (27-28. ábra). Érdekes megfigyelés: 1997.04.29. Izar, hím és tojó együtt.

Kendermagos réce – *Anas strepera* (Linnaeus, 1758)

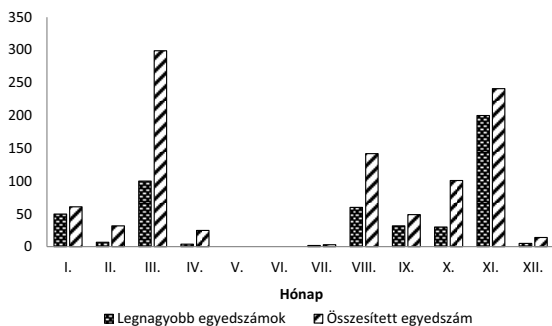
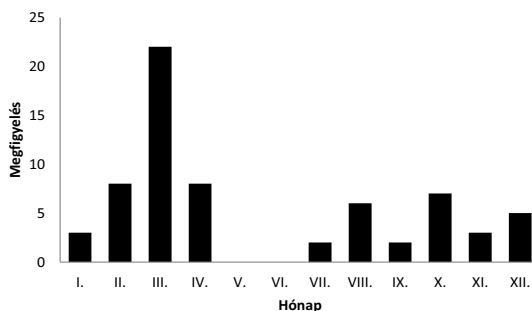
Mo: Szórványos fészkelő. Rendszeres átvonuló március-áprilisi, valamint októberi maximumokkal.

Lp: Vizsgált évek száma: 10. Megfigyelések száma: 14. Vonuláskor jelenik meg alkalmilag.

Legnagyobb példányszám: 4 pld. 2005.08.18-26. között. Legkorábbi észlelés: 1999.02.28.
Legkésőbbi észlelés: 2001.10.26.

Megfigyelései elsősorban a vonulási és kóborlási időszakokban voltak (**29. ábra**).

27. ábra: Csörgő réce megfigyelései havi bontásban

28. ábra: Csörgő réce legnagyobb egyedszámai és összesített egyedszámai havi bontásban

Fütyülő réce – *Anas penelope* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, főleg szeptember-december, valamint március-május között.

Lp: Vizsgált évek száma: 8. Megfigyelések száma: 21. Szórványosan átvonul. Legnagyobb példányszám: 30 pld. 1994.03.19. és 1999.03.02. napokon. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.09.20. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 1994.03.27.

A halastavakon jelenik meg kisebb csapatokban, előfordulásai az országos vonulási időszakra esnek (**30. ábra**).

Nyílfarkú réce – *Anas acuta* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj. Rendszeres átvonuló, főleg márciusban és októberben. Néha áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 23. Legnagyobb példányszám: 32 pld. 1997.03.21. Legkorábbi észlelés: 2007.02.24. Legkésőbbi észlelés: 1996.12.18.

Rendszeresen előfordul a halastavakon, legnagyobb egyedszámokban márciusban, ez az országos megjelenésére is jellemző (**31. ábra**).

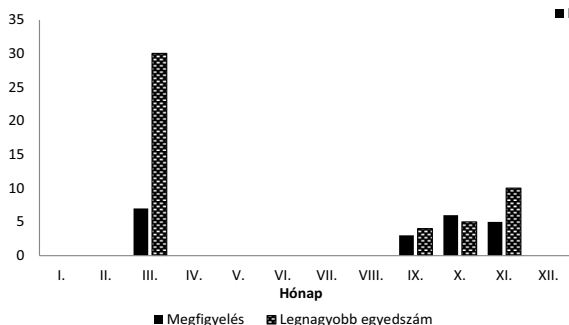
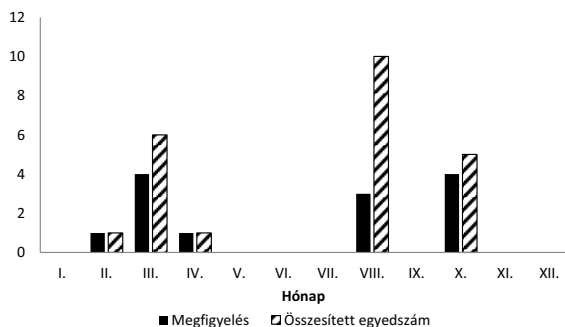
Böjti réce – *Anas querquedula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő. Átvonul, legnagyobb számban márciusban és augusztus-szeptemberben.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 66. Alkalmanként költ. Rendszeresen átvonul. Legnagyobb példányszám: 150 pld. 1994.03.26-án. Legkorábbi észlelés: 1997.02.24. Legkésőbbi észlelés: 2004.10.14.

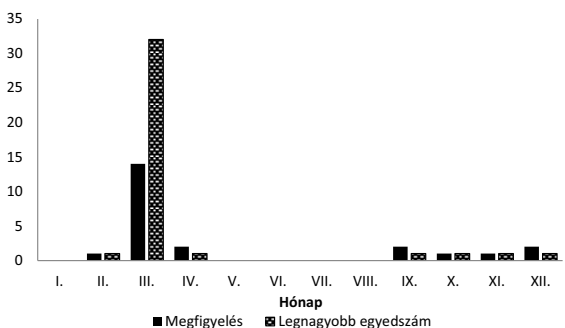
Két esetben figyeltem meg tojót fiókákkal, de valószínűleg többször is költött. Legnagyobb csapatait márciusban észleltem. 2009 óta sem költő, sem vonuló példányait nem láttam. Megfigyelései és nagyobb egyedszámai is főleg tavaszra összpontosulnak (32-33. ábra).

29. ábra: Kendermagos réce megfigyelései és összesített egyedszámai havi bontásban

30. ábra: Fűtyülő réce megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

31. ábra: Nyílfarkú réce megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

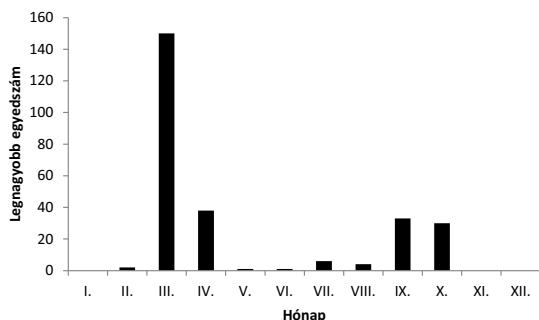
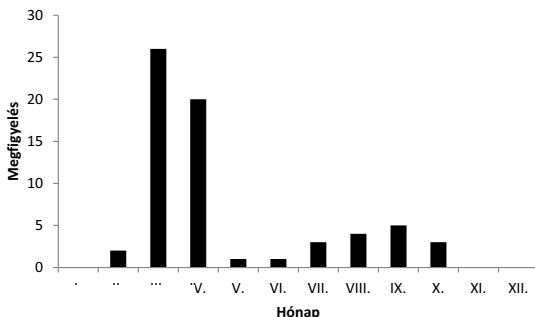
Kanalas réce – *Anas chipeata* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj. Rendszeresen átvonul március-áprilisi és október-novemberi maximumokkal. Néha áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 11. Megfigyelések száma: 21. Csak vonulás, kóborlás során fordul elő. Legnagyobb példányszám: 50 pld. 1994.03.19-én. Legkorábbi észlelés: 2000.02.26. Legkésőbbi észlelés: 2006.12.18.

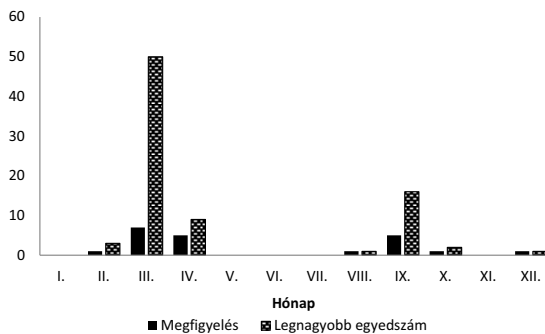
Mind megfigyelései, mind legnagyobb egyedszámai márciusban és szeptemberben mutatták a maximumot a halastavakon (**34. ábra**).

32. ábra: Böjti réce megfigyelései havi bontásban

33. ábra: Böjti réce legnagyobb egyedszámai havi bontásban

34. ábra: Kanalas réce megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Üstökös réce – *Netta rufina* (Pallas, 1773)

Mo: Nyugat felől terjedő költőfaj. Szórványos átvonuló, telelő.

Lp: 2 alkalommal előfordult. 1994.03.05. II. halastó, 1 hím. 2005.10.15. I. halastó, 1 tojó.

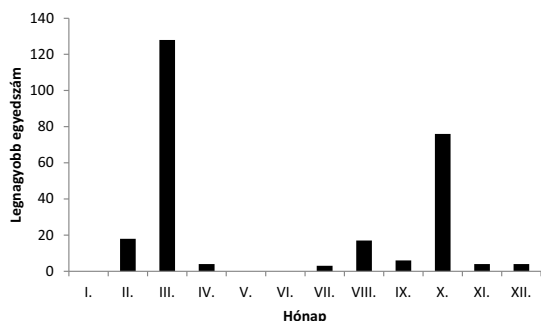
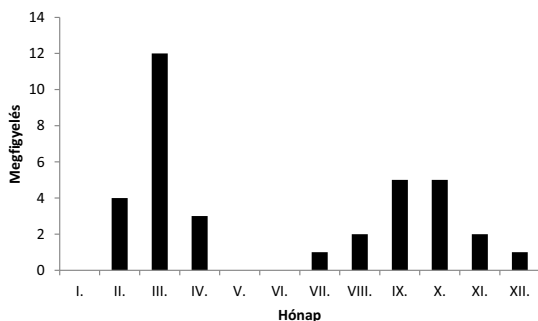
Barátréce – *Aythya ferina* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonulási csúcsa márciusban és szeptember-októberben van.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 35. Rendszeres átvonuló a halastavakon. Legnagyobb példányszám: 128 pld. 1994.03.05. II halastó. 1994.02.05. és 2006.12.18.

Egy alkalommal egy tojó költési viselkedést mutatott, később családot nem figyeltem meg. Legnagyobb egyedszámban márciusban és októberben figyeltem meg, amikor az országos maximumai is észlelhetők (35-36. ábra).

35. ábra: Barátréce megfigyelési havi bontásban

36. ábra: Barátréce legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Cigányréce – *Aythya nyroca* (Güldenstadt, 1770)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonulása márciusban és október-novemberben jelentős.

Lp: Öt év során hatszor figyeltem meg. Előfordult a halastavakon és az Izarban. Költési időben is megfigyeltem. 1996 augusztusában egy család többször került szem elé a I. halastavon.

Kontyos réce – *Aythya fuligula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj. Rendszeres átvonuló, és áttelelő. Októbertől májusig.

Lp: Vizsgált évek száma: 7. Megfigyelések száma: 19. Vonulás, kóborlás során kis számban. Legnagyobb példányszám: 10 pld. 1997.04.03. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1997.02.24. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.22.

Tavasszal gyakoribb, megfigyelései márciusban, míg az egyedszámok áprilisban tetőznek a halastavakon (37. ábra).

Hegi réce – *Aythya marila* (Linnaeus, 1761)

Mo: Szórványos átvonuló, telelő. November-decemberben a leggyakoribb.

Lp: Három alkalommal fordult elő. 1993.10.23. I. halastó, 3 hím és 1 tojó. 1997.10.30.. II. halastó, 1 tojó. 1999.11.14. I. halastó, 1 tojó.

Kerceréce – *Bucephala clangula* (Linnaeus, 1758)

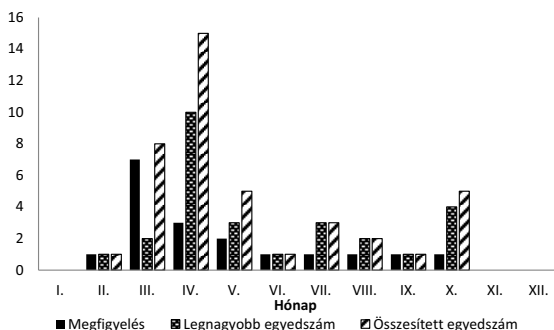
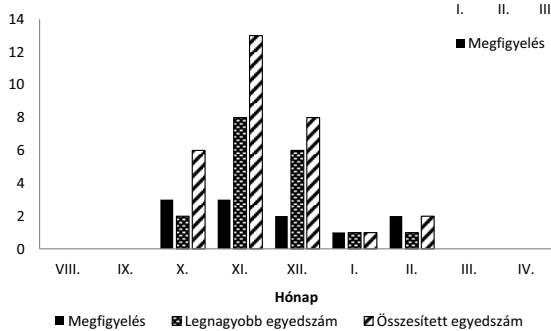
Mo: Rendszeres, nagyszámú átvonuló és áttelelő, szeptember-április között.

Lp: Öt év során 11 előfordulás. Ősszel és télen ritka. Legnagyobb példányszám: 8 pld.

1997.11.17. II. halastó. Őszi legkorábbi észlelés: 1998.10.16. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 1997.02.24.

Mindig a halastavakon mutatkozott, elsősorban a tél elején (38. ábra).

37. ábra: Kontyos réce havi előfordulási adatai

38. ábra: Kerceréce havi előfordulási adatai

Kis bukó – *Mergus albellus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres téli vendég és átvonuló, október-november és március-április hónapokban.

Lp: Három alkalommal fordult elő: 1998.11.12-14. II. halastó, 1 tojó. 1999.12.05. I. halastó, 3 tojó. 1999.12.06. II. halastó, 1 tojó.

Örvös bukó – *Mergus serrator* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos átvonuló március-május és szeptember-november között. Ritkán áttelel.

Lp: Egy alkalommal fordult elő: 1998.12.01. I. halastó, 1 hím.

Nagy bukó – *Mergus merganser* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres téli vendég, és átvonuló szeptembertől áprilisig.

Lp: Egy alkalommal jelent meg: 2005.03.24. I. halastó, 1 hím és 2 tojó.

Darázsölyv – *Pernis apivorus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj. Hosszú távú vonuló. Májustól szeptemberig marad.

Lp: Vizsgált évek száma: 9. Megfigyelések száma: 20. Legkorábbi észlelés: 2008.04.27. Legkésőbbi észlelés: 2004.08.15.

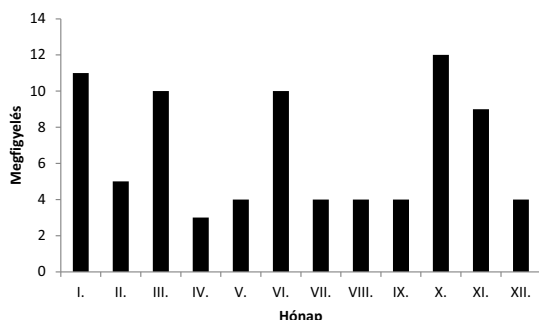
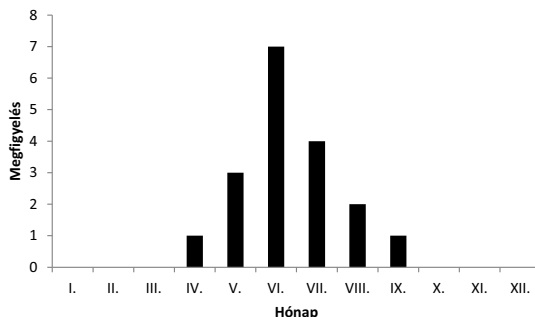
A júniusi csúcs a fészekellenőrzéseknek köszönhető (39. ábra). 2005-ben 3 pár költött a környező erdőkben. Habár a fészekkeresések folyamatosak, 2018-ban csak egy revír vált ismertté.

Barna kánya – *Milvus migrans* (Boddaert, 1783)

Mo: Ritka fészkelő. Vonulása március-április és augusztus-október.

Lp: 5 év során 7 megfigyelés, április 15. és június 13. között. Fészkelésére nincs biztos adat.

39. ábra: Darázsölyv megfigyelései havi bontásban

40. ábra: Héja megfigyelései havi bontásban

Héja – *Accipiter gentilis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő. Állandó. Telelni északról jönnek.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 80. Korábban költött.

Egész évben megfigyelhető, főleg a téli, kora tavaszi, késő őszi időszakban. A júniusi magasabb megfigyelés a fészkel ellenőrzéseknek köszönhető (**40. ábra**). 2001 és 2007 között négy revírben észleltem fészkelését a környező erdőkben. Mára eltűntek ezek a revírek, és a folyamatos fészkefelmérések ellenére nem került elő héjafészkek 2017-18-ban.

Karvaly – *Accipiter nisus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Állandó. Északról telelők érkeznek.

Lp: Vizsgált évek száma: 17. Megfigyelések száma: 103.

Rendszeresen előfordul. Költési időben ritkább (**41. ábra**). Biztos fészkelését csak két esetben észleltem, utóbb 2018-ban, azonban revírek több helyen is lehettek a megfigyelések alapján.

Gatyás ölyv – *Buteo lagopus* (Pontoppidan, 1763)

Mo: Rendszeres téli vendég október és március között.

Lp: Öt év során öt megfigyelés. Decemberben, januárban és februárban. Téli legkorábbi észlelés: 2008.12.27. Téli legkésőbbi észlelés: 1999.02.03. 1996.12.29-én a faluban, madáretetőnél nyeseágyon táplálkozott.

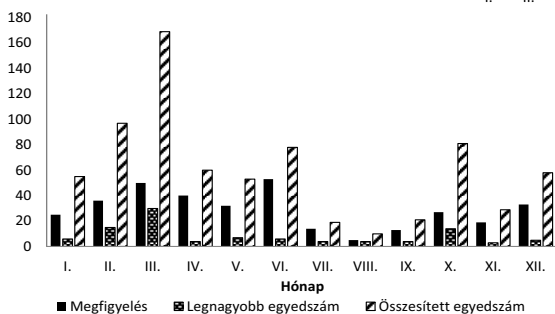
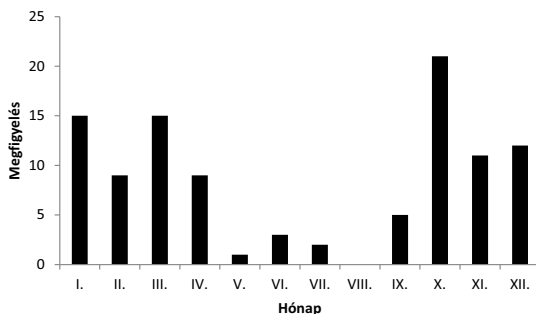
Egerészölyv – *Buteo buteo* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Állandó. Északról átvonulók és telelők érkeznek.

Lp: Vizsgált évek száma: 20. Megfigyelések száma: 347. Legnagyobb példányszám: 30 pld. 2000.03.06, II halastó.

Rendszeresen költ a közeli erdőkben, és a tavak melletti fasorokban is. Legnagyobb mennyiségben márciusban és októberben volt jelen, a júniusi kissé magas megfigyelés a fészkel-lenőrzéseknek köszönhető (42. ábra). Költött a halastavak mellett is, a gázágyús riasztás óta azonban már nem fészkel ott.

41. ábra: Karvaly megfigyelései havi bontásban

42. ábra: Egerészölyv havi előfordulási adatai

Parlagi sas – *Aquila heliaca* (Savigny, 1809)

Mo: Szórványos fészkelő. Állandó.

Lp: 3 év során 7 alkalommal figyeltem meg, mindig immatur példányt.

Réti sas – *Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Állandó, a fiatalok kóborolnak. Északról átvonulók, áttelelők érkeznek.

Lp: Vizsgált évek száma: 15. Megfigyelések száma: 79. Legnagyobb példányszám: 3 pld. 2004.03.18. I. halastó.

Rendszeresen előfordulnak az év bármely időszakában. Legtöbb megfigyelése márciusban és novemberben volt, ez alapján feltételezhető, hogy észak-európai átvonuló egyedek is érintik a tavakat (43. ábra). Bakonyi fészkelőhelyéről költési időben is rendszeresen érkezett a tóra táplálkozni. Egy alkalommal megfigyeltem, amint egy immatur rétisas egy halászsas zsákmányát rabolta el.

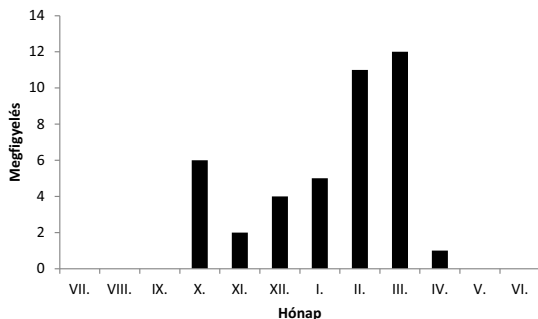
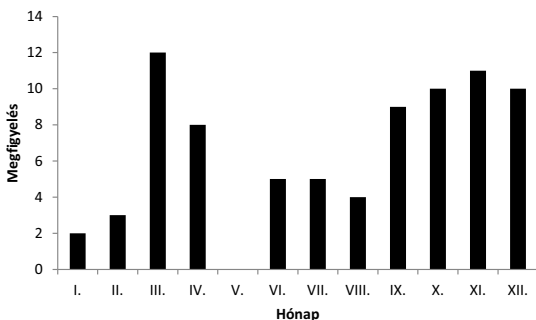
Kékes rétihéja – *Circus cyaneus* (Linnaeus, 1766)

Mo: Rendszeres átvonuló és téli vendég szeptember és április között.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 41. Legnagyobb példányszám: 4 pld. 1999.01.20. II. halastó. Őszi legkorábbi észlelés: 1998.10.01. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2004.04.12.

Szórványosan jelenik meg ősztől tavaszig. Nagyobb számú októberi és márciusi megfigyelése alapján inkább átvonulók jelennek meg a tavak környékén (**44. ábra**). Egy alkalommal a faluban, madáretetőn is próbált zsákmányolni.

43. ábra: Réthisas megfigyelései havi bontásban

44. ábra: Kékes rétihéja megfigyelései havi bontásban

Hamvas rétihéja – *Circus pygargus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj. Hosszú távú vonuló, áprilisi és szeptemberi csúccsal.

Lp: 7 év során 12 megfigyelés. Legkorábbi észlelés: 1998.04.04. Legkésőbbi észlelés: 2005.06.23. Megfigyelt ivararány: 4 hím, 6 tojó.

Viszonylag ritkán átvonul, kóborol. A faj ökológiáját ismerve a megfigyelési dátumok alapján alkalmilag költethetett a Hunyorosban, vagy a Nagydémi lápréteken. 2012-ben költött a szomszédos Vaszari halastó medrében.

Barna rétihéja – *Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758)

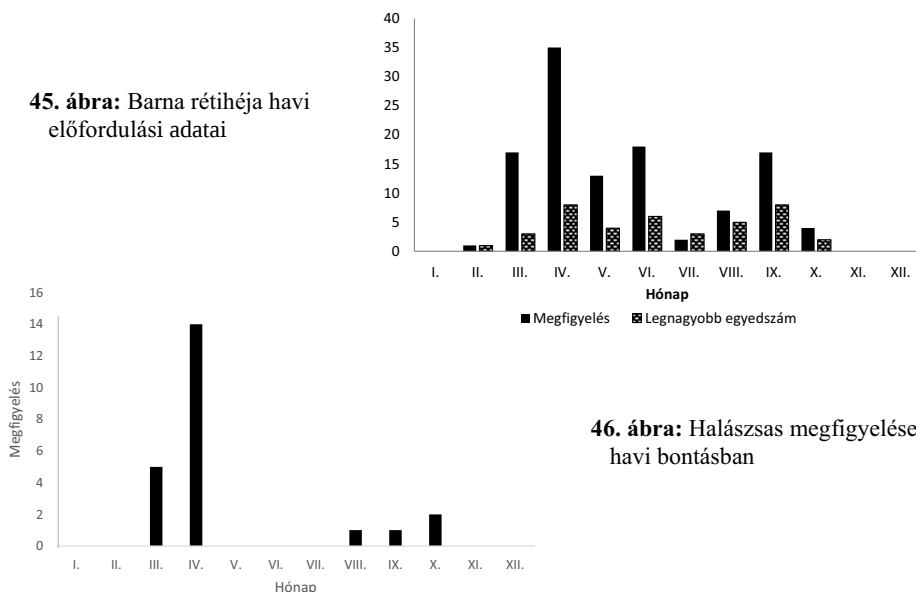
Mo: Rendszeres költőfaj. Vonuló, legnagyobb számban márciusban és októberben. Néha áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 18. Megfigyelések száma: 114. Legnagyobb példányszám: 8 pld. 1994.04.05. és 1996.09.02. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 2000.02.29. Legkésőbbi észlelés: 1993.10.16.

Rendszeresen költ az I. halastavon, és az Izarban. Korábban a II. halastavon is költött, azon-

ban a mederkotrások után megszűntek az alkalmas fészkelőhelyek számára. Az áprilisi és szeptemberi megfigyelési csúcsok feltehetően a vonulás vagy kóborlás során megjelenőket jelzik, míg júniusban a fiatalok kirepülése lehet a nagyobb számú megfigyelés oka (**45. ábra**).

45. ábra: Barna rétihéja havi előfordulási adatai

46. ábra: Halászsas megfigyelései havi bontásban

Kígyászölyv – *Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788)

Mo: Szórványos költőfaj. Vonuló, márciusban és szeptember-októberben.

Lp: Egy biztos előfordulás: 2005.04.08. Izar.

Mivel – főleg a megfigyeléseim kezdetén – a faj határozási nehézségei bizonytalanságra adhattak okot az adatokat illetően, felülbírálás során ezt az egy adatát tartottam meg biztos adatként, melynél a részletes leírás alapján utólag is egyértelmű, hogy kígyászölyvet figyeltem meg.

Halászsas – *Pandion haliaëtus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló és kóborló. Főleg március-áprilisban, és augusztus-októberben.

Lp: Vizsgált évek száma: 12. Megfigyelések száma: 23. Legnagyobb példányszám: 2 pld. 2007.04.08, I. halastó. Legkorábbi észlelés: 2013.03.13. Legkésőbbi észlelés: 2001.10.26.

Tavasszal és ősszel szórványosan a halastavakon jelenik meg, megfigyelései tükrözik az országos vonulási dinamikát (**46. ábra**).

Kerecsensólyom – *Falco cherrug* (Gray, 1834)

Mo: Szórványos költőfaj. Részleges vonuló, kóborló.

Lp: 4 év során 4 biztos megfigyelése volt, februárban és márciusban

2007.02.18-án az I. halastó melletti gallyfészkes nyárfán ült egy példány, áprilisi megfigyelésemkor a fészkek már nem voltak meg.

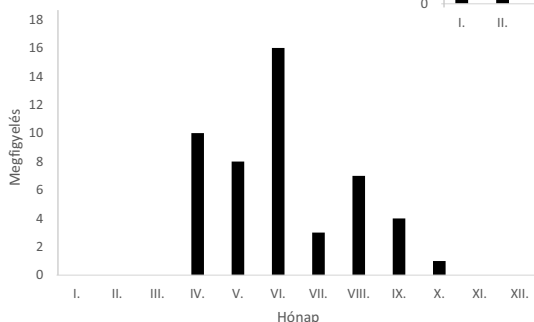
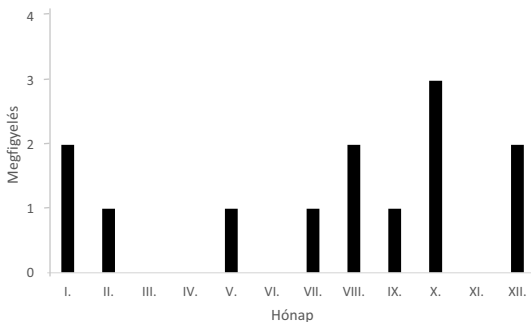
Vándorsólyom – *Falco peregrinus* (Tunstall, 1771)

Mo: Szórványos költőfaj. Állandó, vagy kóborló.

Lp: 8 év során 13 megfigyelés.

Alkalmanként jelenik meg, főként az őszi-téli időszakban, de bármikor előfordulhat (47. ábra).

47. ábra: Vándorsólyom megfigyelései havi bontásban

48. ábra: Kabasólyom megfigyelései havi bontásban.

Kabasólyom – *Falco subbuteo* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonuló, főleg április és augusztus-szeptember hónapokban.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 49. Legkorábbi észlelés: 2000.04.08. Legkésőbbi észlelés: 1998.10.04.

Költési időszakban van jelen (48. ábra). Folyamatosan, rendszeresen költ az I. halastó környezetében, korábban még 2 helyen észleltem fészkelését.

Kis sólyom – *Falco columbarius* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos téli vendég szeptember és március között.

Lp: Vizsgált évek száma: 11. Megfigyelések száma: 22. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.10.05. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2002.03.15.

Télen szórványosan megjelenik (49. ábra). Az áttelelő pintycsapatokból próbált zsákmányolni a tavaknál vagy a faluban a madáretetőn.

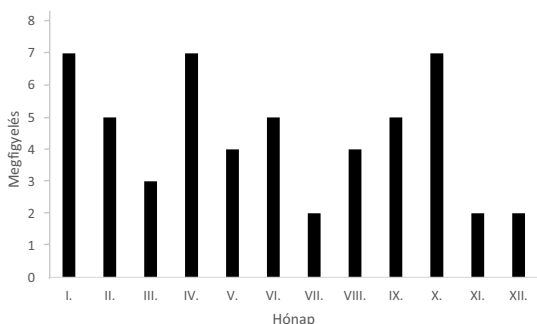
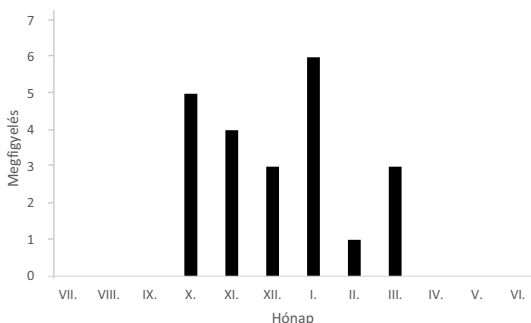
Vörös vércse – *Falco tinnunculus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Részleges vonuló vagy állandó. Vonulás főleg március és október. Télen északról érkeznek telelők.

Lp: Vizsgált évek száma: 16. Megfigyelések száma: 53.

Szórványosan költ. Rendszeresen előfordul, bármely hónapban (**50. ábra**). Költését elsősorban a II. halastó közelében, nyárfán, varjúfészekben figyeltem meg, de költött az Izar, Hunyoros területén és az Öregerdőn is.

49. ábra: Kis sólyom megfigyelései havi bontásban

50. ábra: Vörös vércse megfigyelései havi bontásban

Kék vércse – *Falco vespertinus* (Linnaeus, 1766)

Mo: Szórványos fészkelő, főleg az Alföldön, április-május és augusztus-október között.

Lp: 6 év során 6 alkalommal figyeltem meg, április 19. és május 21. között.

Guvat – *Rallus aquaticus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Részleges vonuló. Fő időszak március-április és szeptember-október. Északról nagy számban érkeznek teletni.

Lp: Vizsgált évek száma: 9. Megfigyelések száma: 29.

Rendszeresen költ a halastavakon és az Izarban, észleltem a Hunyorosban is. A mederkotrások óta egyedszáma lecsökkent a számára alkalmas élőhelyek megszűnése miatt. Az októberi kiemelkedően magas megfigyelés oka a lehálászások miatti könnyebb észlelhetősége a fajnak (**51. ábra**).

Haris – *Crex crex* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj. Vonuló, április-május és augusztus-szeptember hónapokban.

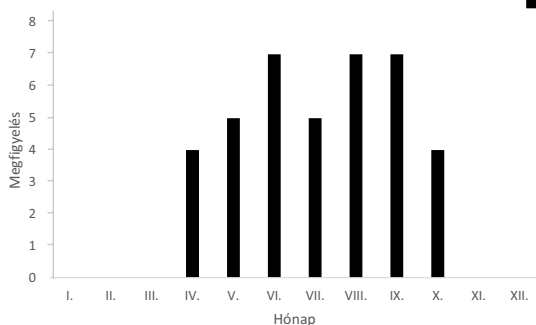
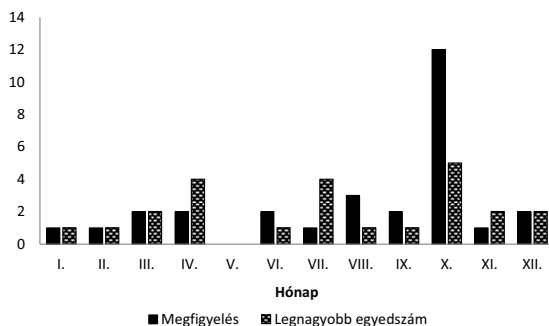
Lp: Négy év során négy megfigyelés, két alkalommal repült fel előttem, szeptemberben és áprilisban a Hunyorosban. Valamint két alkalommal hallottam a hangját, egyszer a Hunyorosban és egyszer a faluszéli rétek felől.

Pettyes vízcicsibe – *Porzana porzana* (Linnaeus, 1766)

Mo: Szórványos fészkelő. Vonuló, főleg márciusban és szeptemberben.

Lp: Három biztos megfigyelése van, de valószínűleg rendszeres fészkelő az I. halastavon és az Izarban.

51. ábra: Guvat megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

52. ábra: Vízityúk megfigyelései havi bontásban

Kis vízcicsibe – *Porzana parva* (Scopoli, 1769)

Mo: Rendszeres, kisszámú fészkelő. Vonuló, ősszel augusztustól novemberig, tavasszal március-áprilisban.

Lp: Két biztos megfigyelése van az I. halastóról, lehalászaskor több példány, és egy a II. halastóról, szintén őszi időszakban. Költési időben rendszeresen hallatja hangját 2-3 hím az Izarban.

Vízityúk – *Gallinula chloropus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Vonulása főleg április és október. Néha áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 10. Megfigyelések száma: 39. Legnagyobb példányszám: 12 pld. Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. Legkésőbbi észlelés: 1997.10.19.

Költ a halastavakon és az Izarban. Költésidőben folyamatosak a megfigyelései (**52. ábra**).

Szárcsa – *Fulica atra* (Linnaeus, 1758)

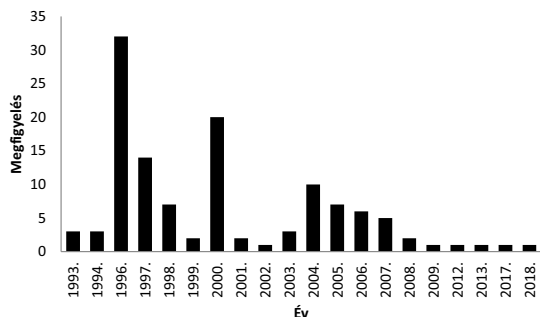
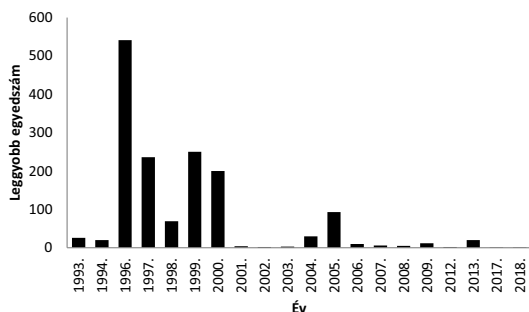
Mo: Gyakori fészkelő. Részleges vonuló, maximumai márciusban és szeptemberben vannak. Kisebb számban áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 20. Megfigyelések száma: 123. Legnagyobb példányszám: 541 pld. 1996.09.24, I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1997.02.27. Legkésőbbi észlelés: 1999.12.21.

Korábban gyakori költőfaj volt a halastavakon, nagyobb számban a I., kisebb számban a II. halastavon, azonban a gázágyús risztás kezdete óta nagyon megritkult (**53-54. ábra**). Az Izarban most

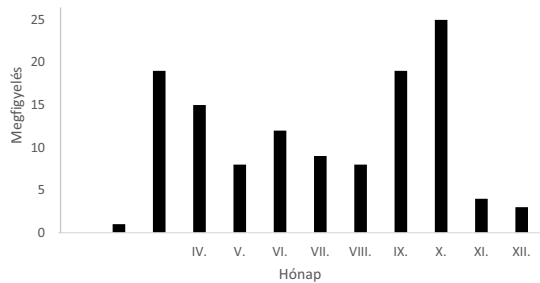
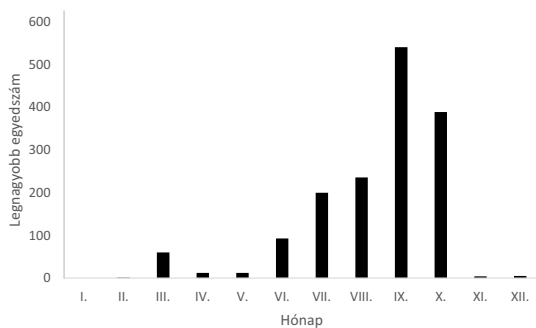
is rendszeres költőfaj. Vonuláskor gyakoribb, a legnagyobb egyedszámok nyár végén és ősszel láthatóak (55-56. ábra).

53. ábra: Szárcsa megfigyelései éves bontásban

54. ábra: Szárcsa éves legnagyobb egyedszámai

55. ábra: Szárcsa megfigyelései havi bontásban

56. ábra: Szárcsa legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Daru – *Grus grus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló. Legnagyobb számban március-április, valamint szeptember-november között.

Lp: 9 év során 11 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: kb.: 500 pld. 2017.11.10, falu felett. Legkorábbi észlelés: 2013.03.16. Legkésőbbi észlelés: 1999.12.17.

Őszi vonulása során korábban alkalmanként, mostanában rendszeresen éjszakázik az I. halastavon a lehalászott tómederben, néha ötven példány feletti egyedszámban. 2019.05.04-én egy pár húzott be éjszakázni a I. halastóra.

Fácán – *Phasianus colchicus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Állandó.

Lp: Szórványosan költ, tenyésztik és vadásszák a területeken.

Fogoly – *Perdix perdix* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos vagy ritka költőfaj. Állandó.

Lp: 10 év során 17 megfigyelés 1993 és 2006 között.

Régebben rendszeresen költött, nászhangját gyakran lehetett hallani a tavak körül, többször láttam családot is együtt. 2006 óta nem észleltem.

Fürj – *Coturnix coturnix* (Linnaeus, 1758)

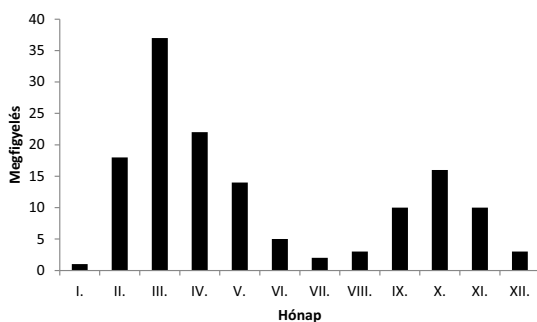
Mo: Rendszeres költőfaj. Vonuló, április-június és szeptember-október között. Ritkán áttelel.

Lp: Szórványosan költ. Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. Legkésőbbi észlelés: 1998.11.22. Korábban jóval gyakoribb volt.

Bíbic – *Vanellus vanellus* (Linnaeus, 1758)

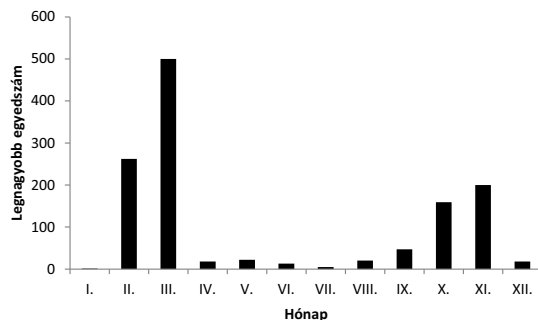
Mo: Rendszeres költőfaj. Vonulás fő időszaka február-március és szeptember-december között. Nyáron kóborol.

Lp: Vizsgált évek száma: 19. Megfigyelések száma: 141. Legnagyobb példányszám: 500 pld. 2000.03.06. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 2007.01.11. 1 pld. Legkésőbbi észlelés: 1997.12.17. 9 pld.

57. ábra: Bíbic megfigyelései havi bontásban

Szórványos fészkelő a Hunyorosban, ritka fészkelő az I. halastavon. Rendszeresen átvonul. Korábbi nagy csapatai a II. halastónál tűntek fel, itt ma már ritkán fordul elő. Tavaszi és őszi vonulása egyenletes mintát mutat, tavasszal jóval nagyobb egyedszámban jelentkezik (57-58. ábra).

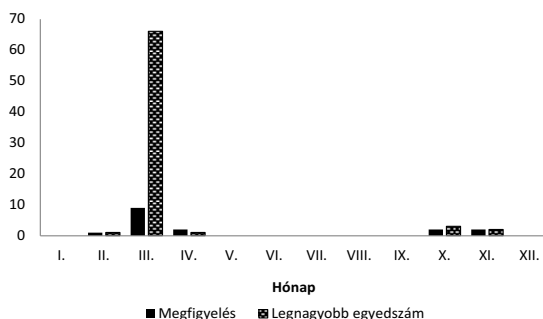
58. ábra: Bibic legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Aranylile – *Pluvialis apricaria* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, március-április és szeptember-november között. Ritkán áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 5. Megfigyelések száma: 16. Legnagyobb példányszám: 66 pld. 1997.03.07. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1999.02.26. Legkésőbbi észlelés: 1998.11.12.

Szórványosan átvonul, főleg márciusban, szinte kizárólag a II. halastónál (**59. ábra**). Korábban rendszeresen előfordult, ma ritkább.

59. ábra: Aranylile megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Ezüstlile – *Pluvialis squatarola* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, főleg március-május és augusztus-november között.

Lp: Három alkalommal fordult elő, adatai: 1993.10.16. II. halastó, 2 pld. 1998.10.31. I. halastó, 1 pld. 1999.09.11. II. halastó, 1 pld.

Parti lile – *Charadrius hiaticula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, főleg március-május és augusztus-október hónapokban.

Lp: 7 év során 15 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 11 pld. 1996.10.12. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 2000.03.17. 3 pld. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.14. 8 pld.

Vonuláskor megjelenik a halastavakon. Tavasszal is rendszeres, de őszi csapatai nagyobbak (**60. ábra**).

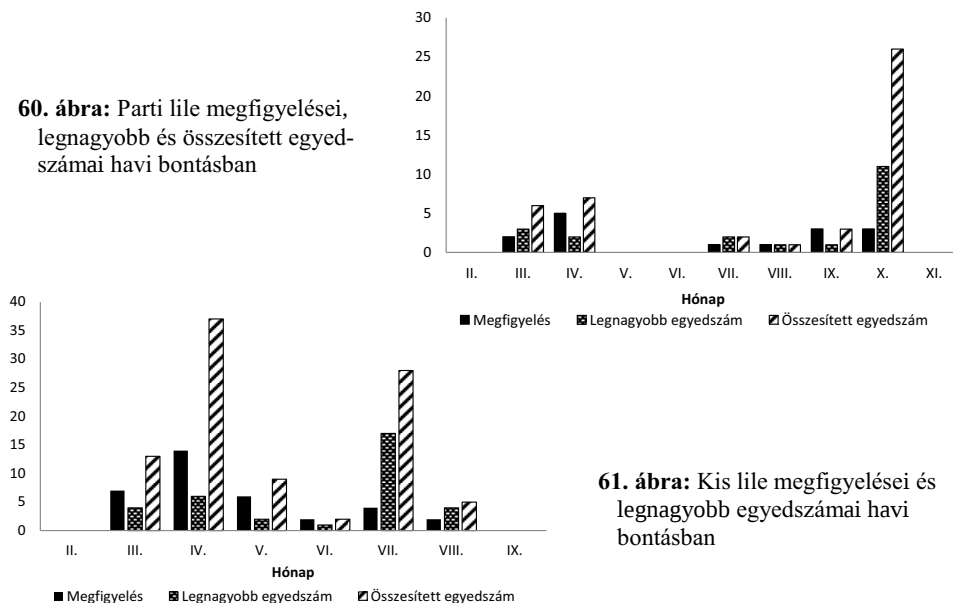
Kis lile – *Charadrius dubius* (Scopoli, 1786)

Mo: Szórványos költőfaj. Vonuló, március-április és augusztus-októberben.

Lp: 8 év során 35 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 17 pld. 1999.07.13. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 2002.03.15. Legkésőbbi észlelés: 2005.08.30.

Vonulási időszakban, tavasszal gyakrabban, míg nyár végén nagyobb egyedszámban jelenik meg (61. ábra). Több alkalommal költött 1-1 pár az I. és II. halastavon és a Hunyorosban.

60. ábra: Parti lile megfigyelései, legnagyobb és összesített egyedszámai havi bontásban

61. ábra: Kis lile megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Havasi lile – *Charadrius morinellus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos átvonuló, április-május és augusztus-december között.

Lp: Négy megfigyelése volt 1996 őszén: 1996.09.17. Újhegy, szántó, 7 pld.; 1996.09.19. II. halastó, szántó, 8 pld.; 1996.09.25. II. halastó, szántó, 1 pld.; 1996.10.03. II. halastó, szántó, 5 pld.

Feltételezhetően ugyanaz a több kisebb csoportból álló csapat időzött hosszabb ideig a területen.

Gólyatöcs – *Himantopus himantopus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj. Vonuló, március-április, és augusztus-szeptember hónapokban.

Lp: 2002.06.16. II. halastó: egy pár költési viselkedést mutatott, majd később is megfigyeltem a családót. 2008.06.22. I. halastó, 4 pld. 2019.05.04. I. halastó, hím és tojó.

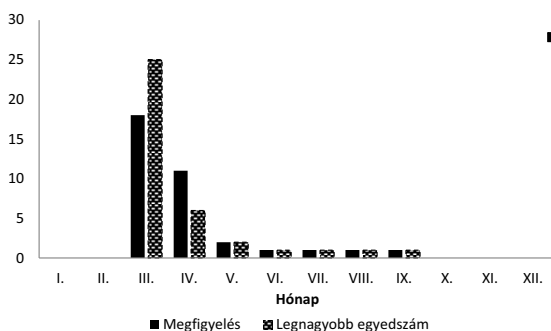
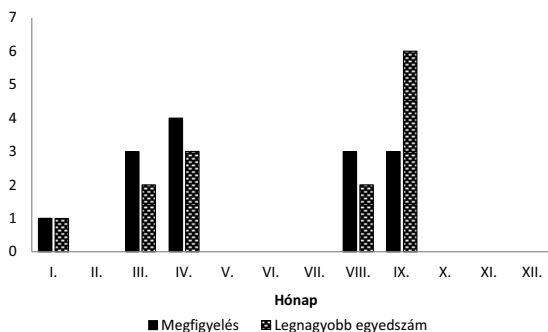
Nagy póling – *Numenius arquata* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj. Rendszeres átvonuló. Nagyobb számban március-április és augusztus-szeptember során. Ritkán áttelel.

Lp: 8 év során 14 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 6 pld. 1992.09.06. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.01.08. Legkésőbbi észlelés: 2005.09.07.

1997.04.09-13. között a II. halastavon kiáltozva kergette meg a dolmányos varjakat és egy barna rétihéját. Vonuláskor tűnnek fel néhány példányos csapatai, egyszer télen is előfordult egy példány (62. ábra).

62. ábra: Nagy póling megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

63. ábra: Piroslábú cankó megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Kis póling – *Numenius phaeops* (Linnaeus, 1758)

Mo: Március-áprilisban szórványos, augusztus-szeptemberben ritka átvonuló.

Lp: 3 alkalom. 1997.04.13-15. II. halastó, 1 pld. 1998.06.28. II. halastó, 1 pld. 2000.05.10. I. halastó, 1 pld.

Nagy goda – *Limosa limosa* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj. Vonulása február-április, és július-október között.

Lp: 5 év során 10 megfigyelés. Vonulásban. Legnagyobb példányszám: 7 pld. 1998.03.30. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 2002.03.15. Legkésőbbi észlelés: 2003.09.20.

Füstös cankó – *Tringa erythropus* (Pallas, 1764)

Mo: Rendszeres átvonuló. Március-május és július-november között.

Lp: 6 év során 7 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 23 pld. 2003.09.27. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1997.03.17. Őszi legkorábbi észlelés: 2001.07.02. Legkésőbbi észlelés: 1993.10.16.

Piroslábú cankó – *Tringa totanus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő. Vonulása főleg február-április és augusztus-szeptember hónapokban.

Lp: Vizsgált évek száma: 9. Megfigyelések száma: 35. Legnagyobb példányszám: 25 pld. 1998.03.22. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.03.05. Legkésőbbi észlelés: 1998.09.01.

Elsősorban tavaszi vonuláskor jelentkezik, de költési időben és ősszel is van adata (63. ábra).

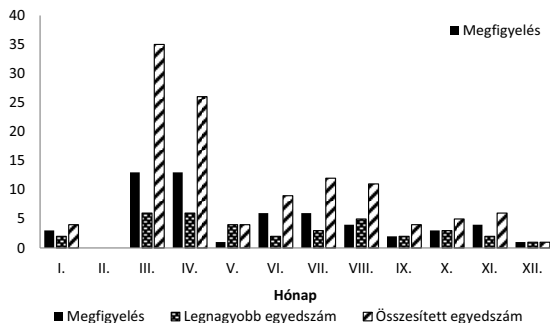
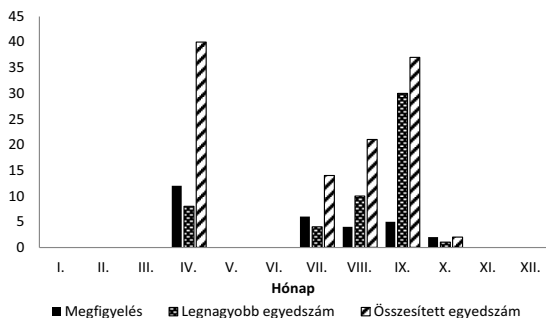
Szürke cankó – *Tringa nebularia* (Gunnerus, 1767)

Mo: Rendszeres átvonuló, fő időszaka április-május és július-szeptember.

Lp: Vizsgált évek száma: 10. Megfigyelések száma: 29. Legnagyobb példányszám: 28 pld. 2003.09.20. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.04.01. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.14.

Rendszeresen átvonul. Tavasszal rövidebb, ősszel hosszabb ideig és több példány időzik a tavaknál, ennek egyik oka lehet a lehalászott halastavak táplálékkínálata (**64. ábra**).

64. ábra: Szürke cankó havi előfordulási adatai

65. ábra: Erdei cankó havi előfordulási adatai

Erdei cankó – *Tringa ochropus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, március-május és július-november között. Rendszeresen áttelel, néha átnyaral.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 57. Rendszeresen megjelenik. Legnagyobb példányszám: 6 pld. 2000.03.17. II. halastó.

Összességében tavaszi vonulása tűnik jelentősebbnek, de egész évben előfordulhat (**65. ábra**).

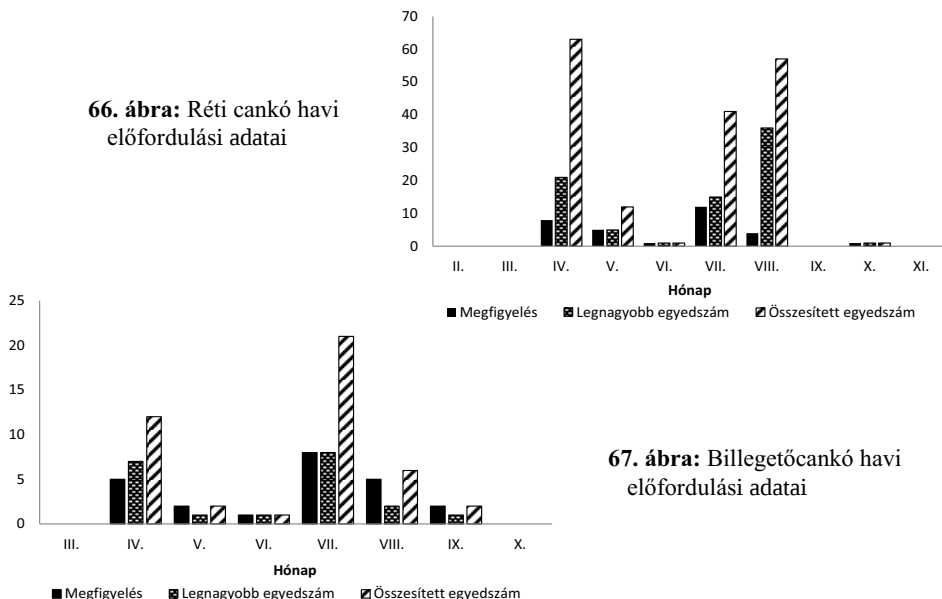
Réti cankó – *Tringa glareola* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, a többség április-májusban és július-szeptemberben.

Lp: Vizsgált évek száma: 12. Megfigyelések száma: 31. Legnagyobb példányszám: 36 pld. 2004.08.15. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1997.04.02. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.08.

Csapatai rendszerek a tavakon és a Hunyorosban az előtéseken. Megfigyelései jól mutatják a tavaszi és őszi vonulási csúcsokat (**66. ábra**).

66. ábra: Réti cankó havi előfordulási adatai

Billegetőcankó – *Actitis hypoleucos* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka fészkelő, rendszeres átvonuló. Július-október, és március-május között.

Lp: Vizsgált évek száma: 10. Megfigyelések száma: 23. Legnagyobb példányszám: 8 pld. 2000.07.11. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1997.04.13. Legkésőbbi észlelés: 2005.09.07.

Rendszeresen átvonul, néha költési időben is megfigyelhető (**67. ábra**).

Sárszalonka – *Gallinago gallinago* (Linnaeus, 1758)

Mo: Csökkenő számú szórványos fészkelő. Gyakori átvonuló, főleg március-május és augusztus-szeptember folyamán. Néha áttelel.

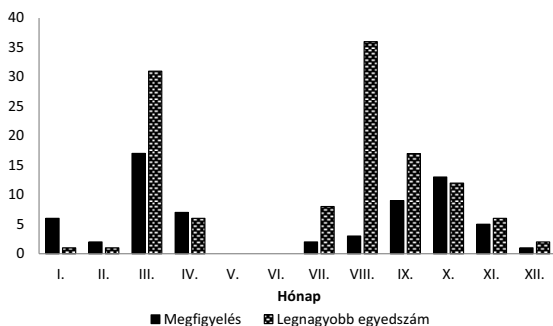
Lp: Vizsgált évek száma: 17. Megfigyelések száma: 65. Legnagyobb példányszám: 36 pld. 2004.08.15. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 2007.01.12. Legkésőbbi észlelés: 2013.12.22.

Rendszeresen átvonul a tavaknál és a réteken, tocsogóknál. Egy alkalommal a Hunyorosban nászrepülni láttam, ezen kívül költési időben szinte egyáltalán nem figyeltem meg, de vonuláskor nagyobb csapatai is feltűnnek (**68. ábra**).

Kis sárszalonka – *Lymnocryptes minimus* (Brünnich, 1764)

Mo: Szórványos vonuló, március-május és augusztus-november között.

Lp: 1997.04.15. II. halastó. 1 pld. 1997.11.02. II. halastó, 1 pld. 1998.03.27. II. halastó, 1 pld. 1998.10.19. II. halastó, 1 pld. 2005.09.03. I. halastó, 1 pld.

68. ábra: Sárszalonka megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Erdei szalonka – *Scolopax rusticola* (Linnaeus, 1758)

Mo: Nagyon ritka költőfaj. Vonulása március-áprilisra és szeptember-novemberre esik. Néha áttelel.

Lp: Szórványosan átvonul, de főleg az erdős területeken. 1993.12.05-én 1 példányt láttam a faluban, erős havazásban.

Apró partfutó – *Calidris minuta* (Leisler, 1812)

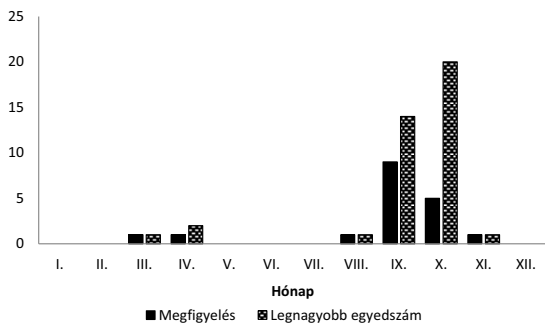
Mo: Rendszeres átvonuló, főleg április-május és július-október folyamán.

Lp: 6 év során 9 megfigyelés, csak ősszel. Legnagyobb példányszám: 4 pld. 1996.09.09. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1999.07.27. Legkésőbbi észlelés: 2006.11.05.

Temminck-partfutó – *Calidris temminckii* (Leisler, 1812)

Mo: Szórványos átvonuló, főleg április-május és július-október között.

Lp: 3 év során 4 megfigyelés. 1998.05.17. I. halastó 1 pld.; 1999.07.01. II. halastó 2 pld.; 1999.08.03. II. halastó 2 pld.; 2003.09.20. II. halastó 1 pld.

69. ábra: Havasi partfutó megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Havasi partfutó – *Calidris alpina* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres, gyakori átvonuló. Fő időszakok április-május és július- november között.

Lp: Vizsgált évek száma: 9. Megfigyelések száma: 29. Legnagyobb példányszám: 20 pld.

2004.10.07. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.03.22. Legkésőbbi észlelés: 2004.11.04.

Szórványos vonulási időben. Nagyobb számban ősszel mutatkozik (**69. ábra**).

Sarlós partfutó – *Calidris ferruginea* (Pontoppidan, 1763)

Mo: Rendszeres átvonuló, április-június és július-október között.

Lp: Egy alkalommal figyeltem meg, 1997.03.28. II. halastó, 1 pld.

Fenyérfutó – *Calidris alba* (Pallas, 1764)

Mo: Szórványos átvonuló, zömében április-májusban és augusztus-októberben.

Lp: Egy alkalommal fordult elő, 2003.09.20. II. halastó, 1 pld.

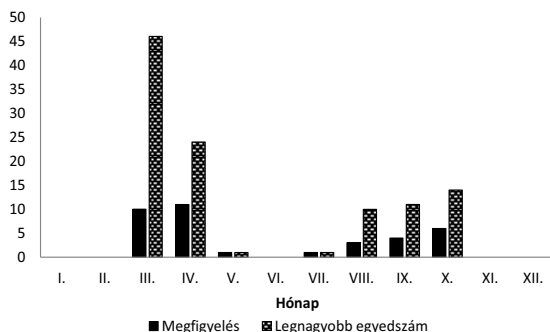
Pajzsoscankó – *Philomachus pugnax* (Linnaeus, 1758)

Mo: Alkalmi költőfaj. Rendszeres, nagyszámú átvonuló. Február-május, és augusztus-novemberben. Gyakran átnyaryl, néha áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 11. Megfigyelések száma: 36. Legnagyobb példányszám: 46 pld.

2000.03.24. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 2002.03.15. 10 pld. Legkésőbbi észlelés: 1999.10.21. 2 pld.

Vonulási időben rendszeres, főleg tavasszal. A halastavaknál és a Hunyorosban, előntészen jelenik meg, tavasszal többször figyeltem meg nászviselkedést mutató hímeket (**70. ábra**).

70. ábra: Pajzsoscankó megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Dankasirály – *Larus ridibundus* (Linnaeus, 1766)

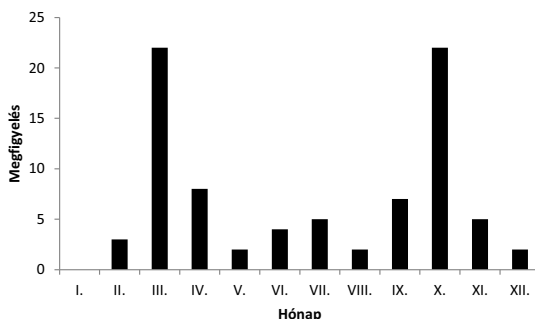
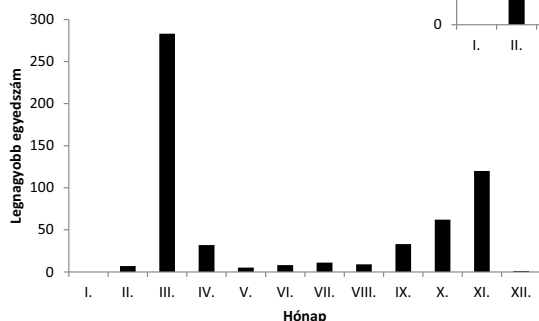
Mo: Rendszeres költőfaj. Vonulási csúcsa március és szeptember. Gyakori telelő.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 82. Legnagyobb példányszám: 283 pld.

1997.03.27. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.02.14. 7 pld. Legkésőbbi észlelés: 2006.12.25. 1 pld.

Vonulás és kóborlás során fordul elő, elsősorban a halastavakon. Költésre alkalmas élőhelyek nem voltak a halastavakon, habár a II. halastavon mederkotrásakor kialakítottak egy szigetet, az intenzív gázágyús riasztás miatt most már elkerülik ezt a tavat a sirályok. Márciusban nagyobb csapatai is megjelentek (**71-72. ábra**).

71. ábra: Dankasirály megfigyelései havi bontásban

72. ábra: Dankasirály legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Kis sirály – *Larus minutus* (Pallas, 1776)

Mo: Rendszeres átvonuló, április-május és augusztus-október között. Gyakran átnyaryl, néha áttelel.

Lp: 2 év során 4 biztos megfigyelés. 1993.04.21-05.10. II. halastó, 1 pld. 1996.09.02. II. halastó, 1 pld.

Viharsirály – *Larus canus* (Linneaus, 1758)

Mo: Alkalmi költőfaj. Fő vonulási időszaka március és szeptember-november. Rendszeres téli vendég.

Lp: 6 év során 11 biztos megfigyelés, szinte kizárólag tavasszal. Legnagyobb példányszám: 14 pld. 1996.04.10. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.02.14. Legkésőbbi észlelés: 2008.12.20.

Az alábbi három nagy testű sirályfajt a megfigyelések során még nem választottam szét, ezért megfigyeléseiket együtt kezelem.

Ezüstsirály – *Larus argentatus* (Pontoppiddan, 1763)

Mo: Ritka átvonuló és telelő, főleg február-március és október-december során.

Sárgalábú sirály – *Larus michaelis* (J. F. Naumann, 1840)

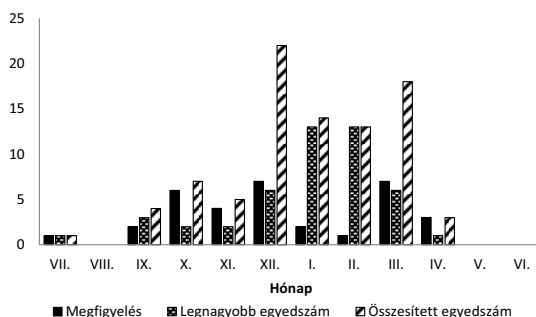
Mo: Egész évben megfigyelhető. Ritka költőfaj, gyakori kóborló. Fő vonulás március-április és szeptember-október.

Sztyeppi sirály – *Larus cachinnans* (Pallas, 1811)

Mo: Gyakori átvonuló és ritka költőfaj. Nagyobb számban február-április és július-novemberben látható.

Lp: A három nagy sirályfaj együttesen, fajszintű határozás nélkül. Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 33. Legnagyobb példányszám: 13 pld. 2001.02.13. II. halastó. Kóborló, vonuló csapataik jelennek meg, elsősorban a téli, kora tavaszi időszakban (**73. ábra**).

73. ábra: „Nagy sirályok” előfordulási adatai havi bontásban

Fattyúszerkő – *Chlidonias hybrida* (Pallas, 1811)

Mo: Szórványos költőfaj. Vonuló, március-május, és július-október között.

Lp: 6 év során 6 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 9 pld. 2000.06.05. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 2012.05.22. Legkésőbbi észlelés: 1999.07.19.

Fehérszárnyú szerkő – *Chlidonias leucopterus* (Temminck, 1815)

Mo: Rendszeretlenül megjelenő fészkelő. Rendszeres átvonuló, április-május, és augusztus-szeptember során.

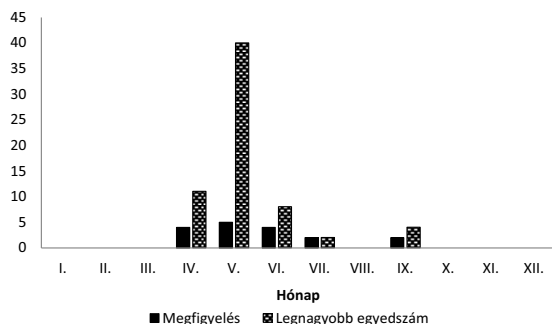
Lp: 4 év során 6 megfigyelés. Vonuláskor alkalmanként. Legnagyobb példányszám: 29 pld. 1997.05.13, II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1993.04.21. Legkésőbbi észlelés: 1996.08.19.

Kormos szerkő – *Chlidonias niger* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka fészkelő. Rendszeres átvonuló, április-májusi és augusztus-szeptemberi csúcsokkal.

Lp: 9 év során 17 megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 40 pld. 1998.05.17. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1993.04.17. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.02.

Főleg tavasszal és nyári kóborláskor fordult elő (**74. ábra**).

74. ábra: Kormos szerkő megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Küszvágó csér – *Sterna hirundo* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj. Rendszeres átvonuló, március-április és augusztus-szeptember.

Lp: 5 év során 8 megfigyelés, főleg nyáron. Legnagyobb példányszám: 7 pld. 1997.07.06. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1999.04.18. Legkésőbbi észlelés: 1997.07.16.

Kis csér – *Sterna albifrons* (Pallas, 1764)

Mo: Nagyon ritka költőfaj. Vonuló, nyári kóborló. Április-májusban és augusztus-szeptemberben vonul.

Lp: Egyetlen megfigyelése volt. 1997.06.02. II. halastó, 1 pld. 6 kormos szerkő között.

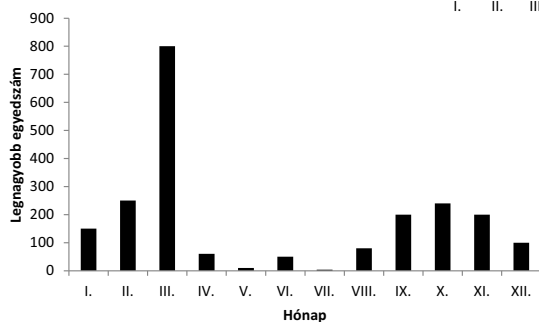
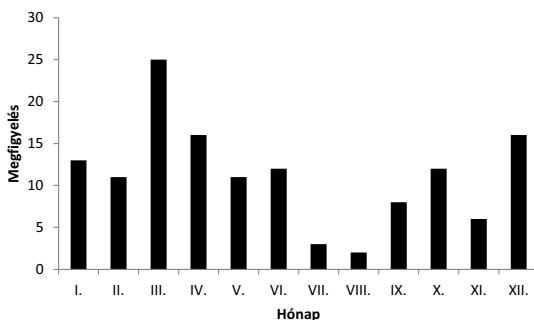
Kék galamb – *Columba oenas* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, főleg bükkösökben. Részleges vonuló, február-márciusban és október-novemberben. Szórványosan áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 17. Megfigyelések száma: 135. Legnagyobb példányszám: 800 pld. 2000.03.15. II. halastó.

Egész évben lehet látni csapatait, főleg télen, a II. halastó környékén. Költési időben hallottam hangját a Hunyorosban és az Öregerdön. Télen is látni százas nagyságrendű csapatait, de legnagyobb tömegben márciusban jelenik meg (**75-76. ábra**). Néhány alkalommal a faluban, madáretetőn is megjelent 2 példány és a balkáni gerlékkel éjszakáztak.

75. ábra: Kék galamb megfigyelései havi bontásban

76. ábra: Kék galamb legnagyobb egyedszámai havi bontásban

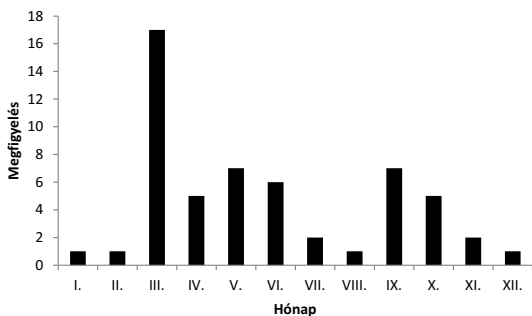
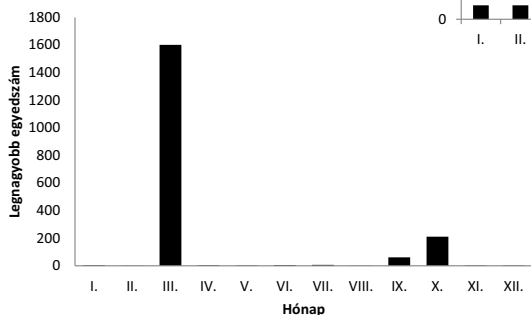
Örvös galamb – *Columba palumbus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres, gyakori költőfaj. Részleges vonuló, február-április és október-november között. Enyhe teleken áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 55. Legnagyobb példányszám: 1600 pld. 2000.03.17. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1999.01.10. Legkésőbbi észlelés: 1997.12.10.

Rendszeresen költ az erdőkben, erdősávokban a Hunyorosban és az Izarban, illetve a faluban, főleg a kastélyparkban. A halastavaknál nagy csapatai vonulnak át, főleg márciusban, ősszel kisebb csapatokban láthatók (**77-78. ábra**).

77. ábra: Örvös galamb megfigyelései havi bontásban

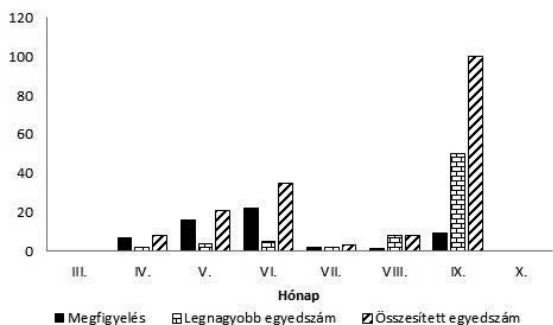
78. ábra: Örvös galamb legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Vadgerle – *Streptopelia turtur* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő. Rendszeres átvonuló, főleg áprilisban és szeptemberben.

Lp: Vizsgált évek száma: 10. Megfigyelések száma: 57. Legnagyobb példányszám: 50 pld. 1996.09.10. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 2006.04.23. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.28.

A halastavakhoz költési időben is csak inni járnak, de a Hunyorosban és Izarban költ, korábban jóval gyakoribb volt. Megfigyeléseim alapján a hímek jól meghatározható időszakban szünetet tart be revírijelző hangjukat. Ősszel korábban nagy csapatokban jelent meg a tavak melletti napraforgótáblákon (**79. ábra**).

79. ábra: Vadgerle megfigyelései, legnagyobb és összesített egyedszámai havi bontásban

Balkáni gerle – *Streptopelia decaocto* (Frivaldszky, 1838)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó.

Lp: A településen költ, a tavakhoz ritkán jár.

Kakukk – *Cuculus canorus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonulása április-május és szeptember.

Lp: A tavaknál rendszeresen szaporodik. Legkorábbi észlelés: 2000.04.17.

Gyöngybagoly – *Tyto alba* (Scopoli, 1769)

Mo: Szórványos költőfaj, állandó.

Lp: Korábban valószínűleg költött a katolikus templomtoronyban és a kastély padlásán, 2000-ben még négy alkalommal hallottam nászhangját. Az utóbbi időben azonban nem észleltem.

Kuvik – *Athene noctua* (Scopoli, 1769)

Mo: Szórványos fészkelő, állandó.

Lp: Mindössze néhány megfigyelése van a település melletti telephelyről, és a II. halastó melletti sertéstelepről. Mindkét helyen fészkelése is feltételezhető.

Macskabagoly – *Strix aluco* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő, állandó.

Lp: A falu környéki erdőkben is ritkán észleltem, a tavaknál egyszer, 2013.03.09-én szólt az I. halastavon.

Erdei fülesbagoly – *Asio otus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, állandó. Télen északról telelők érkeznek.

Lp: Költését észleltem az I. halastónál 2001.06.21-én és 2007.06.06-án, a Hunyorosban pedig 1997.05.16-án.

A környék erdeiben gyakrabban költ. Minden télen jelennek meg telelők a településen, korábban több helyen is pihentek lucfenyőkön, például 1996.11.26-án 15 példány, az elmúlt években az evangélikus templom udvarában telel 6-8 pld.

Lappantyú – *Caprimulgus europaeus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, vonuló, március-május, és szeptember-október között.

Lp: Egyetlen biztos adata egy elpusztult fiatal példány a szőlőhegyen 2005 szeptemberében.

Sarlósfejske – *Apus apus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Városokban rendszeres költőfaj, vonuló.

Lp: Vonulásban, kóborlásban rendszeresen előfordul.

Jégmadár – *Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj. Részleges vonuló.

Lp: Vizsgált évek száma: 12. Megfigyelések száma: 38. Legnagyobb példányszám: 4 pld. 1999.09.14. I. halastó.

Egy alkalommal elhagyott fészeküreget találtam a II. halastó utáni patakszakaszon. Rendszeresen megjelenik, főleg az őszi, téli időszakban (**80. ábra**).

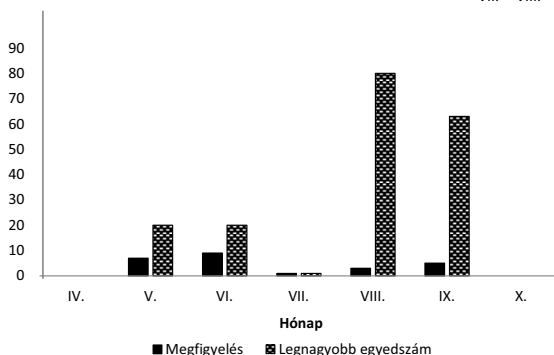
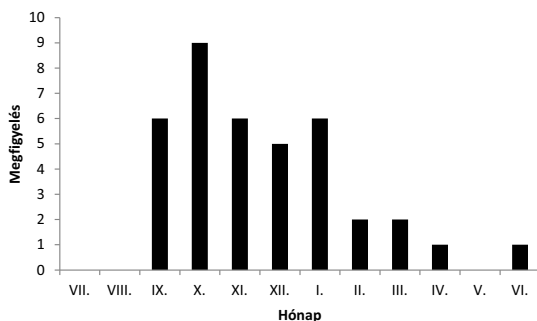
Gyurgyalag – *Merops apiaster* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Vonuló, március-május és augusztus-szeptember során.

Lp: Költött a Hunyorosban, homokbányában. Legnagyobb példányszám: 63 pld. 1996.09.11. Hunyoros. Legkorábbi észlelés: 2017.05.07. 4 pld. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.28. 42 pld.

Jelentősebb csapatai ősszel vonulnak át (**81. ábra**). A település homokbányájában rendszeresen költött 2-10 pár 2008-ig. Folyamatosan kellett homokfal felújításokat végezni, mert a járatok nagyon alacsonyan voltak és a rókák rendszeresen kiásták a fészkeket, további veszélyeztető problémát jelentettek a motorosok, kerékpárosok, a homokkivétel, a bánya szeméttel feltöltése, illetve egy alkalommal az üregeket tömték be kővel. Majd a homokbányát rekultiválták, ezáltal teljesen megszűnt a fészkelési lehetőség a gyurgyalagok számára. A közeli Négyházpusztán egy felhagyott kavicsbányában rendszertelenül költ néhány pár, azonban itt a kavicsos talaj nem megfelelő az üregésásra.

80. ábra: Jégmadár megfigyelései havi bontásban

81. ábra: Gyurgyalag megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Szalakóta – *Coracias garrulus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Az Alföldön rendszeres költőfaj, a Dunántúlon ritkán jelenik meg. Vonuló, április-május és augusztus-szeptember hónapokban.

Lp: Egy alkalommal jelent meg egy feltehetően vonuló, fiatal példány 1999.09.11-én a II. halastavon.

Búbosbanka – *Upupa epops* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, március-május és július-szeptember során.

Lp: 8 év során 14 megfigyelés. Szórványosan költ a Hunyorosban, alkalmanként az Izarban, a halastavaknál csak 6 megfigyelés. Legkorábbi észlelés: 2006.03.26. I. halastó. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.29. Izar.

Fekete harkály – *Dryocopus martius* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, állandó.

Lp: Költ az Öregerdőn, az Izar és a III. halastó körüli erdőkben, és feltételezhetően a Hunyorosban is. Csupán 2 alkalommal jelent meg az I. halastó, és egy alkalommal a II. halastó mellett.

Zöld küllő – *Picus viridis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Költ a Hunyorosban, az Izar és a III. halastó környékén, valamint alkalmanként a település és az I. halastó határán. Két alkalommal a II. halastónál is megfigyeltem.

Hamvas küllő – *Picus canus* (Gmelin, 1788)

Mo: Szórványos fészkelő, állandó, vagy kóborol.

Lp: 6 évből 6 feljegyzett megfigyelése van, ezekből három a téli időszakból. Lehetséges költését feltételezik: 1998.08.15-én a kastélyparkban egy tojó példány volt egy odúnál, 2008.04.27-én egy hím a Hunyorosnál és 2018.03.10-én egy pár násztevékenységet folytatott az Izar mellett.

Nagy fakopáncs – *Dendrocopos major* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Bárhol költ, ahol megfelelő fát talál az odúkészítéshez, így az I. halastó melletti fűzfásorban. A II. halastónál csupán egy alkalommal jegyeztem fel.

Balkáni fakopáncs – *Dendrocopos syriacus* (Hemprich & Ehrenberg, 1833)

Mo: Szórványos fészkelő, állandó.

Lp: Rendszeresen költött a település környékén, 2000-ben még 12 megfigyelése volt. Feltételezhetően egyedszám csökkenését jelzi, hogy 2007 óta mindösszesen két alkalommal sikerült megfigyelnem.

Közép fakopáncs – *Dendrocopos medius* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, állandó.

Lp: Az Izar és a III. halastó körüli erdőkben költ. A II. halastónál egy alkalommal jelent meg.

Kis fakopáncs – *Dendrocopos minor* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Költ az Izar, a Hunyoros, a III. halastó és a település környezetében. Egy előfordulása volt a II. halastónál.

Nyaktekercs – *Jynx torquilla* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő. Vonuló, március-április és szeptember-október folyamán.

Lp: Rendszeresen hallani hangját a faluban, az Izarban, a Hunyorosban, és a III. halastó közelében, főként az Öreghegyen. Az I. halastó mellett 4 alkalommal figyeltem meg. Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. Hunyoros.

Mezei pacsirta – *Alauda arvensis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Vonuló, január-március és szeptember-november között, néha áttelel.

Lp: Legnagyobb példányszámban 60-as csapata jelent meg a II. halastónál 1998.02.24-én.

Rendszeresen költ, főleg a mezőgazdasági területeken. Monitoring felmérések során az éneklő hímek csökkenését tapasztaltam az évek során. Téli előfordulásai közül decemberben 4, januárban 9, februárban pedig szintén 9 alkalommal jegyeztem fel, bár a hónap második felében már rendszeresen előfordult.

Búbospacsirta – *Galerida cristata* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó.

Lp: Viszonylag ritkán talákoztam a fajjal felméréseim során, állandó revírtartást csak az I. halastó mellett és a Hunyorosban figyeltem meg. A I. halastónál csak egy alkalommal került elő, 2001.12.10-én 6 pld.

Partifecske – *Riparia riparia* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, április-június, és augusztus-október között.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2000.04.18. II. halastó, 2 pld. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.04. I. halastó, 2 pld.

A település homokbányájában költött egyre csökkenő számban. 1998-ban már csak 13 pár, ezután már csak alkalmanként költött a homokbányában és az I. halastó partfalában 1-2 pár, a homokbánya rekultivációja után teljesen eltűnt, mint költőfaj. Vonulás során szórványosan megjelenik egyesével vagy kis csapatokban.

Füsti fecske – *Hirundo rustica* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, március-május, és augusztus-október során.

Lp: Korábban gyakori, ma szórványos fészkelő a településen. Legnagyobb példányszám: körülbelül 2000 pld. 1998.09.16. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 1997.03.27. I. halastó, 1 pld. Legkésőbbi észlelés: 1997.10.08. I. halastó, 15 pld.

A költőállomány csökkenése a településen szembetűnő, ez összefüggésben állhat az állattartás jelentős megcsappanásával a faluban. A halastavaknál rendszeresen megjelenik, tavasszal és költési idő alatt csak kis számban, júliustól azonban egyre nagyobb csapatai éjszakáznak a tavak nádasában, ez szeptemberben éri el a maximumot.

Molnárfecske – *Delichon urbicum* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, vonuló, március-április és szeptember-októberben.

Lp: Nem túl nagy számban költ, sok fészkelőhelyéről eltűnt, ahol korábban több pár is előfordult, bár a környezet nem változott. Legkorábbi észlelés: 2000.04.18.

Hegyí billegető – *Motacilla cinerea* (Tunstall, 1771)

Mo: Szórványos költőfaj hegyvidéki patakoknál. Vonuló, főleg március-április és szeptember-október hónapokban. Néha áttelel.

Lp: 6 év során 9 megfigyelés. Vonuló egyedei jelentek meg a halastavaknál, többnyire szeptember-októberben. Legkorábbi észlelés: 2006.03.22. II. halastó. Legkésőbbi észlelés: 1993.10.24. II. halastó.

Barázdabillegető – *Motacilla alba* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Vonuló, március-április, és augusztus-október során leginkább.

Lp: Vizsgált évek száma: 13. Megfigyelések száma: 49. Legnagyobb példányszám: 210 pld. 1996.10.09. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.02.23. Legkésőbbi észlelés: 1993.11.07. Áttelelő példány: 2006.12.25.

Költ a településen és a halastavak építményeinél. 2017-ben szénabálában figyeltem meg fészkelését. Vonuláskor jelentős számban tűnik fel a halastavaknál, legnagyobb csapatai lehalászaskor láthatóak a tómederben (**82. ábra**).

Sárga billegető – *Motacilla flava* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő. Vonuló, főleg március-április és szeptember-október hónapokban.

Lp: Rendszeresen költött az I. és II. halastavon és a Hunyorosban. Legnagyobb példányszám: 36 pld. 1997.04.13. II. halastó. Legkorábbi észlelés: 2006.03.22. II. halastó, 1 pld. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.18. II. halastó, 12 pld.

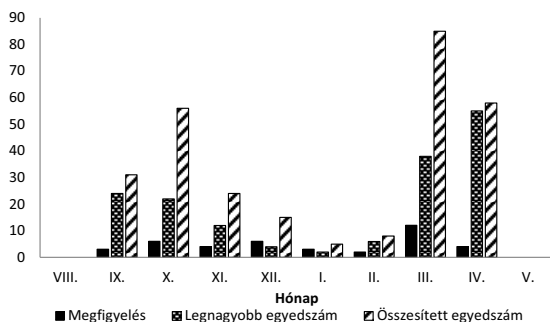
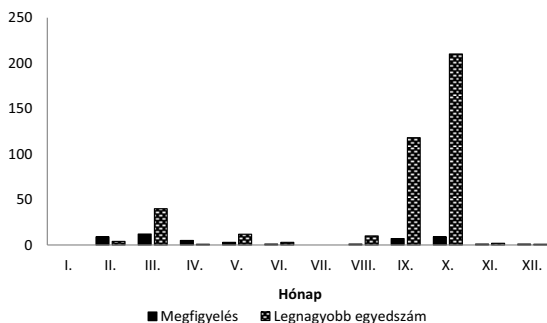
Mindenhol csökkent a költőpárok száma az évek során, legszembetűnőbb a Hunyorosban. Vonuláskor nagy számban jelennek meg átvonuló csapatok a tavaknál.

Kucsmás sárga billegető – *Motacilla flava feldegg* (Michaelles, 1830)

Mo: Alkalmilag előfordul vonulás, kóborlás során, esetenként költ is.

Lp: Két alkalommal figyeltem meg egy-egy hím példányt, 1994.05.15-én a II. halastavon, és 1996.08.12-én az I. halastavon.

82. ábra: Barázdabillegető megfigyelései és legnagyobb egyedszámú havi bontásban

83. ábra: Réti pityer havi előfordulási adatai

Erdei pityer – *Anthus trivialis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, vonuló.

Lp: Rendszeres fészkelő a Hunyorosban és a környék erdős területein, szórványos fészkelő az Izarban, a II. halastó melletti erdőséleken és I. halastónál, itt 2017-ben ugyanazon a napon 5 éneklő és revírtartó hímét észleltem.

Réti pityer – *Anthus pratensis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló, elsősorban március-április és szeptember-október hónapokban, szórványosan áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 16. Megfigyelések száma: 40. Főleg vonuláskor, néha télen is (**83. ábra**). Legnagyobb példányszám: 55 pld. 1997.04.13. II. halastó. Őszi legkorábbi észlelés: 2005.09.07. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2007.04.28.

Rozsdástorkú pityer – *Anthus cervinus* (Pallas, 1811)

Mo: Szórványos átvonuló április-májusban és szeptember-októberben.

Lp: Egy alkalommal fordult elő 1993.04.27-én a II. halastavon.

Parlagi pityer – *Anthus campestris* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, vonuló, március-április és szeptember-október során.

Lp: 9 év során 12 megfigyelése volt, mind a Hunyorosban, itt rendszeresen költött. 2008-ban észleltem utoljára. Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. Legkésőbbi észlelés: 1996.08.27.

Havasi pityer – *Anthus spinoletta* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos átvonuló és téli vendég, szeptember és április között.

Lp: Két biztos adata van, 1996.10.26-án a II. halastó mellett 1 pld., illetve 2018 tavaszán az I. halastavon 4 pld. Valószínűleg ennél gyakrabban fordul elő.

Csonttollú – *Bombycilla garrulus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos, illetve inváziós átvonuló és téli vendég, november és április között.

Lp: Egy alkalommal fordult elő a faluban, madáretetőn, 2001.02.12-én 8 pld.

Ökörszem – *Troglodytes troglodytes* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj. Részleges vonuló, kóborló és áttelelő.

Lp: Költési időben csak a Csertetőn figyeltem meg, költése csak itt valószínű. Októbertől márciusig rendszeresen előfordul a halastavak nádas-gyékényes részein. Őszi legkorábbi észlelése a tavaknál: 1996.09.25. Tavasz legkésőbbi észlelése a tavaknál: 2000.03.21.

Erdei szürkebegy – *Prunella modularis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka fészkelő és rendszeres átvonuló, főleg szeptember-november, és március április között, néha áttelel.

Lp: Őszi legkorábbi észlelés: 1997.10.05. Hunyoros, 5 pld. Tavasz legkésőbbi észlelés: 2005.04.07. II. halastó, 1 pld.

Ősszel és tavasszal is rendszeresen hallani magasan átrepülő, vonuló példányai hangját, a földön ritkán találkoztam vele. Néhány alkalommal télen a faluban, madáretetőn is megjelent.

Vörösbegy – *Erithacus rubecula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, részleges vonuló.

Lp: A Hunyorosban és a környező erdős területeken költ, a halastavaknál főleg ősszel és tavasszal lehet találkozni egy-egy példányával.

Fülemüle – *Luscinia megarhynchos* (C. L. Brehm, 1831)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, áprilisban és augusztus-szeptemberben.

Lp: Rendszeres költőfaj a település környezetében, a Hunyorosban, az Izarban, és a III. halastó mellett is. Legkorábbi észlelés: 2009.04.11. I. halastó.

Kékbegy – *Luscinia svecica* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő, vonuló, március-április és augusztus-október folyamán.

Lp: Három alkalommal figyeltem meg. 1996.08.07. I. halastó, egy fiatal vagy tojó pld. 1997.04.11. II. halastó, egy hím pld. 2009.04.12. Hunyoros, egy hím pld.

Házi rozsdafarkú – *Phoenicurus ochruros* (Gmelin, 1774)

Mo: Gyakori költőfaj, vonuló, néha áttelel.

Lp: Rendszeres költőfaj a településen, de vonuló, kóborló példányai a halastavaknál is feltűnnek. Legkorábbi észlelés: 2000.01.20. Legkésőbbi észlelés: 1997.12.19.

Hantmadár – *Oenanthe oenanthe* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő, vonuló, március-április és augusztus-szeptember között.

Lp: Ritkán fordul elő, 3 évből 6 lejegyzett megfigyelése van, mind a II. halastó környéki szántókról, vonulási időszakból. Legnagyobb példányszám: 12 pld. 1999.09.15-én. Legkorábbi észlelés: 1997.04.07. 1 pld. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.25. 6 pld.

Cigánycsuk – *Saxicola torquata* (Linnaeus, 1766)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, a többség február-március és szeptember-október során, néha áttelel.

Lp: Legkorábbi észlelés: 1997.03.02. II. halastó, 1 hím. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.19. I. halastó, 2 pld.

Rendszeresen költ 1-2 pár a halastavaknál. A Hunyorosban korábban gyakoribb volt, azóta csökkent a költőpárok száma. Vonuláskor gyakrabban látni.

Rozsdás csuk – *Saxicola rubetra* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, vonuló, április-május, és augusztus-szeptember során.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2006.04.23. Hunyoros, 2 hím. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.09. I. halastó, 1 pld.

Költését csak a Hunyorosban figyeltem meg, itt 2008-ig 4-8 pár költött, a 2017-es felmérés-kor azonban már egyet sem láttam. Vonuláskor nagyobb számban jelentkezik, 1996.09.11-én körülbelül 40 példányt figyeltem meg. Csupán 2-2 adata van az I. és a II. halastóról, mind őszi vonuláskor.

Fekete rigó – *Turdus merula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, részleges vonuló.

Lp: Rendszeres költőfaj az erdős, bokros élőhelyeken, az I. halastónál rendszeresen, a II. halastó mellett inkább alkalmilag költ.

Énekes rigó – *Turdus philomelos* (C. L. Brehm, 1831)

Mo: Gyakori fészkelő, Vonuló, főleg márciusban és októberben, néha áttelel.

Lp: Legnagyobb példányszám: 20 pld. 2000.03.17. Legkorábbi észlelés: 2000.02.28. III. halastó, 1 pld.

Rendszeres költőfaj erdőkben, fasorokban, költ az I. halastónál is. Tavaszi vonuláskor kisebb csapatait is megfigyeltem.

Fenyőrigó – *Turdus pilaris* (Linnaeus, 1758)

Mo: Alkalmi költőfaj, rendszeres átvonuló és téli vendég, október és április között.

Lp: 8 év során 25 lejegyzett megfigyelés. Legnagyobb példányszám: 300 pld. 1998.02.16. II. halastó. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.09.17. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2000.03.20.

Erdőkben, gyümölcsösökben a tél folyamán is gyakori, a halastavaknál azonban csak akkor jelennek meg táplálkozó csapatai, ha nem fagyott a talaj. Ilyenkor a gyepeken, szántókon keresgélnek seregélyekkel, bíbicekkel vegyesen (**84. ábra**). Rendszeresen átvonul, és telel.

Örvös rigó – *Turdus torquatus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos átvonuló, október-november és március-áprilisban.

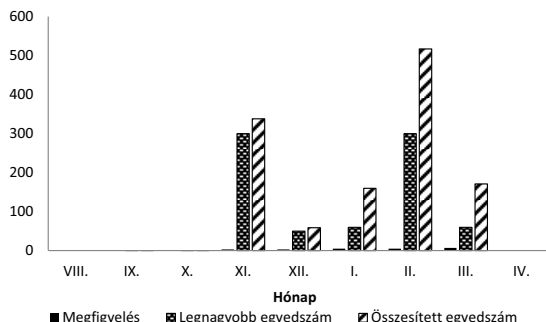
Lp: Három alkalommal figyeltem meg, először 1993.04.15-én a településen. További két esetben nem jegyeztem le az időpontot, ettől függetlenül biztos megfigyelések a II. halastavon, és a Hunyorosban.

Szőlőrigó – *Turdus iliacus* (Linnaeus, 1766)

Mo: Rendszeres átvonuló és téli vendég szeptember és április között.

Lp: 3 év során 7 megfigyelés. Alkalmilag jelenik meg. Legnagyobb példányszám: 18 pld.

1997.03.28. Izar. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.11.28. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 1996.04.15.

84. ábra: Fenyőrigó megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Léprigó – *Turdus viscivorus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, állandó, és kóborló.

Lp: Legnagyobb példányszám: 9 pld. 1996.09.14. Izar.

Költésidőben csak az Izar melletti erdőben és a Csertetőn észleltem. A település környékén főleg a téli időszakban gyakori. A halastavaknál ritka, egyszer jegyeztem le a II. halastó mellett.

Nádi tücsökmadár – *Locustella luscinioides* (Savi, 1824)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, áprilisban és szeptember-októberben.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2009.04.11. I. halastó.

Rendszeresen költ, revírtartó hímeket megfigyeltem az I. és II. halastavon, az Izarban, és a Hunyorosban is.

Berki tücsökmadár – *Locustella fluviatilis* (Wolf, 1810)

Mo: Szórványos fészkelő, április-május, és szeptember-október során.

Lp: Alkalmanként költ, éneklő hímeket megfigyeltem az I. halastónál, az Izarban, a Hunyorosban és az Öregerdőn is. Legkorábbi észlelés: 2000.04.30. Izar. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.04. III. halastó.

Réti tücsökmadár – *Locustella naevia* (Boddaert, 1783)

Mo: Szórványos fészkelő, vonuló, a többség májusban és szeptemberben.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2000.04.16. Izar.

A Hunyorosban 2008-ig rendszeresen költött, a 2017-es felmérés során már nem találkoztam éneklő egyedével. Az I. halastónál 2002 óta költ egy pár, ha nem is minden évben. Ezen kívül még az Izarban észleltem éneklő hímeket.

Énekes nádiposzáta – *Acrocephalus palustris* (Bechstein, 1798)

Mo: Gyakori költőfaj, vonuló, főleg április-májusban és augusztus-szeptemberben.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2017.04.22. I. halastó.

Rendszeresen költ az I. halastónál és a Hunyorosban. A II. halastónál korábban költött, ma inkább csak alkalmi költése valószínű.

Cserregő nádiposzáta – *Acrocephalus scirpaceus* (Hermann, 1804)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló.

Lp: Éneklő hímjeit csak az I. halastó nádasában hallottam, például 2017.05.07-én két példányt. Vonuláskor gyakoribb lehet.

Foltos nádiposzáta – *Acrocephalus shoenobaenus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, vonuló, főleg április-májusban és július-szeptemberben.

Lp: Rendszeresen költ a halastavaknál, az Izarban és a Hunyorosban is. Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. I. halastó. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.09. I. halastó.

Nádirigó – *Acrocephalus arundinaceus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Vonuló, április-május és július-október között.

Lp: Költ az I. a II. és a III. halastavon, az Izarban, és a Hunyorosban is, főleg a Sokorói-Bakony-ér mentén. Legkorábbi észlelés: 2000.04.18. II. halastó.

Karvalyposzáta – *Sylvia nisoria* (Bechstein, 1792)

Mo: Szórványos fészkelő, vonuló, április-május és augusztus-szeptember folyamán.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2008.04.27.

Csak a Hunyorosban figyeltem meg, itt rendszeresen fészkel, 8 év során 19 adat, mind költési időben. Ezen kívül még a Vaszari halastavaknál költ.

Barátposzáta – *Sylvia atricapilla* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj. Vonuló, március-április és augusztus-október hónapokban, ritkán áttelel.

Lp: Rendszeresen költ, a halastavaknál ritkábban. Legkorábbi észlelés: 2007.04.01. I. halastó. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.16. Hunyoros.

Mezei poszáta – *Sylvia communis* (Latham, 1787)

Mo: Gyakori költőfaj, vonuló, április-május és augusztus-októberben.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.18.

Rendszeresen költ a település szélein, az I. halastó mentén, a II. halastó melletti bokorsávokban, a Hunyorosban, de költése valószínű az Izar és a III. halastó közelében is.

Kis poszáta – *Sylvia curruca* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő, vonuló, áprilisban, és augusztus-októberben.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2004.04.12. Hunyoros. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.10. I. halastó.

A vizsgált területek közül biztosan csak a Hunyorosban költ, de valószínűsíthető költése az I. halastónál, és a környék számos élőhelyén.

Kerti geze – *Hippolais icterina* (Vieillot, 1807)

Mo: Szórványos költőfaj, vonuló, főleg április-május és augusztus-szeptember folyamán.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2000.05.10. I. halastó.

Rendszeresen feltűnnek vonuló, éneklő hímek a halastavak mentén vagy a település környékén, de költését csak a Hunyoros területén feltételezem. Itt 2017.06.20-án hallottam még éneklő egyedét.

Sisegő füziike – *Phylloscopus sibilatrix* (Bechstein, 1793)

Mo: Ritka költőfaj, vonuló, április-május és augusztus-szeptemberben.

Lp: Tavaszi vonuláskor rendszeresen hallottam éneklő hímeket április 23. és május 17. között. Őszi vonuláskor is előfordul.

Fitiszfüziike – *Phylloscopus trochilus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő, vonuló, főleg áprilisban és szeptemberben.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2000.03.17. II. halastó. Legkésőbbi észlelés: 2003.09.27. I. halastó.

Habár vonulás közben is énekel, júniusi éneklő egyedei költését feltételezzük: 2002.06.17. Izar, és 2017.06.10. I. halastó. Utóbbi hím egy lucfenyővel vegyes fiatalosan énekel.

Csilpcsalpfüzike – *Phylloscopus collybita* (Vieillot, 1817)

Mo: Gyakori fészkelő, vonuló, március-április és augusztus-november között.

Lp: Legkorábbi észlelés: 2000.03.15. II. halastó. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.26. Izar.

Az erdős területeken költ, így a III. halastó, az Izar, és a Hunyoros környékén is. A halastavaknál vonuló példányok jelennek meg rendszeresen.

Sárgafejű királyka – *Regulus regulus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka fészkelő, rendszeres átvonuló március-áprilisban és szeptember-novemberben, gyakran áttelel.

Lp: Őszi legkorábbi észlelés: 1996.10.04. I. halastó. Őszi legkésőbbi észlelés: 2000.03.15. II. halastó.

Rendszeresen megjelenik a vonulási és téli időszakban, főleg a település fenyőfáinál, de előfordult az I. halastónál is 4, illetve a II. halastónál 1 alkalommal.

Tüzesfejű királyka – *Regulus ignicapillus* (Temminck, 1820)

Mo: Nagyon ritka fészkelő, szórványos átvonuló, március-április és szeptember-november között.

Lp: Egy alkalommal fordult elő egy átvonuló példány 1997.03.28-án a II. halastó mellett egy bokros erdősávban.

Örvös légykapó – *Ficedula albicollis* (Temminck, 1815)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, főleg áprilisban és augusztus-szeptemberben.

Lp: Éneklő és revírtartó hímekeket rendszeresen észleltem az Izar melletti időszakban, itt egy alkalommal odú mellett is megfigyeltem. Vonuló egyedei a településen a kastélyparkban, és a Hunyorosban is előfordultak.

Kormos légykapó – *Ficedula hypoleuca* (Pallas, 1764)

Mo: Ritka fészkelő, rendszeres átvonuló március-május és augusztus-szeptember között.

Lp: Néhány alkalommal, tavasszal figyeltem meg vonuló hímekeket a település kertjeiben, kétszer virágzó cseresznyefán.

Szürke légykapó – *Muscicapa striata* (Pallas, 1764)

Mo: Rendszeres költőfaj, április-május és augusztus-október során.

Lp: Szórványosan költ a településen. Költési időben csak a III. tónál, az Izarban, és a Hunyorosban fordult elő.

Függőcinege – *Remiz pendulinus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, főleg március-áprilisban, és szeptember-októberben.

Lp: Legnagyobb példányszám: 30 pld. 1996.10.07. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1994.03.20. I. halastó, 2 pld. Legkésőbbi észlelés: 1996.10.26. I. halastó, 2 pld.

Fűzfán lógó fészket találtam az I. halastó, és a II. halastó partján, és az Izarban. Vonuláskor gyakoribb, főleg ősszel.

Barkóscinege – *Panurus biarmicus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos fészkelő, állandó, kóborló.

Lp: 11 év során 21 adat. Főleg vonuláskor fordul elő. Legnagyobb példányszám: 40 pld. 1999.11.15. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1994.02.26. Legkésőbbi észlelés: 1996.12.29. Elsősorban az I. halastavon fordul elő, ritkábban a II. halastavon és az Izarban.

Egy alkalommal májusban, egy alkalommal júliusban is megfigyeltem 1-1 példányt (**85. ábra**).

Őszapó – *Aegithalos caudatus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő, állandó.

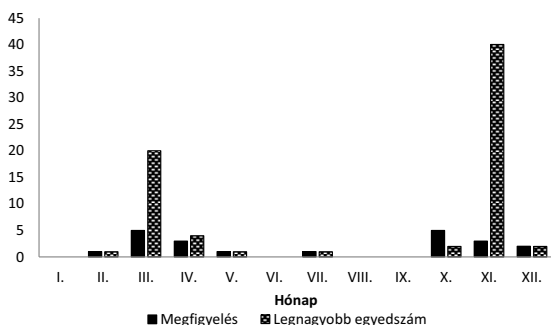
Lp: Az erdős területeken költ, a Hunyorosban és az Izarban is fészkel.

Fenyvescinege – *Parus ater* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, állandó.

Lp: Az Izar melletti erdei fenyves erdőkben valószínűleg költ, két biztos adat költési időből: 1997.07.16. 1 pld. 2008.06.20. 2 pld.

Rendszeresen megjelenik a településen, főleg télen, két alkalommal a II. halastónál is megfigyeltem ősszel.

85. ábra: Barkóscinege megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Szécincinege – *Parus major* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó.

Lp: Rendszeres költőfaj a környéken.

Kék cinege – *Parus caeruleus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó.

Lp: Fészkel az erdős területeken. A halastavak nádasait főleg ősszel és télen látogatják.

Barátcinege – *Parus palustris* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: A környék fás területein elszórtan költ, így az I. halastó mellett is.

Csuszka – *Sitta europaea* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Költ a településen a kastélyparkban, a környék erdeiben, az Izarban és a Hunyorosban is.

Rövidkarmú fakusz – *Certhia brachydactyla* (C. L. Brehm, 1820)

Mo: Rendszeres fészkelő, állandó.

Lp: Költ az Öregerdőn és az Izarban, illetve a III. tónál, ahol egy vadászles repedésében figyeltem meg fészkelését. Kétszer előfordult a II. halastavon is.

Nagy őrgébics – *Lanius excubitor* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló és téli vendég. Szeptember és március között.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 43. Őszi legkorábbi észlelés: 2003.09.20. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 1994.03.11.

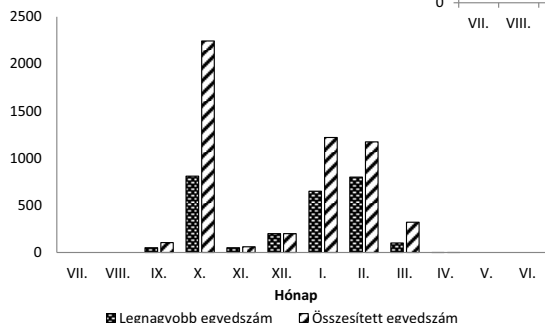
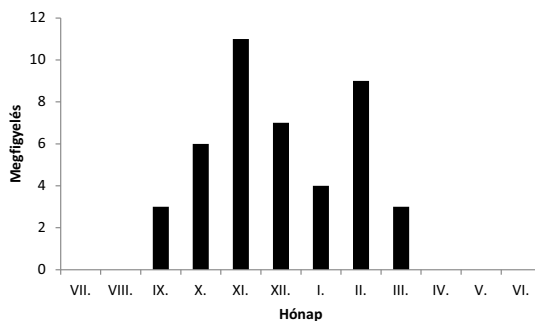
Ősztől tavaszig rendszeresen látható. Mindkét halastavon és a Hunyorosban is rendszeresen megfigyeltem (**86. ábra**).

Töviszúró gébics – *Lanius collurio* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, vonuló, április-május és augusztus-október során.

Lp: Jelentős számban fészkel a Hunyorosban, néhány pár költ az I. halastónál, és az Izarnál, de a II. halastó melletti utak menti cserjésekben is költ. Legkorábbi észlelés: 2006.04.23. Hunyoros. Legkésőbbi észlelés: 1997.09.26. Hunyoros.

86. ábra: Nagy őrgébics megfigyelései havi bontásban

87. ábra: Vetési varjú legnagyobb és összesített egyedszámai havi bontásban

Szajkó – *Garrulus glandarius* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Erdős területeken költ.

Szarka – *Pica pica* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Csökkenő számban, de rendszeresen költ az I. halastónál, a II. halastó melletti sertéstelepnél, és a település szélein. Időnként kisebb csapatokba verődve jelennek meg a tavaknál. Legnagyobb példányszám: 31 pld. 1994.03.19. II. halastó.

Csóka – *Corvus monedula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos költőfaj, állandó.

Lp: Költési időn kívül fordul elő, többnyire a vetési varjú csapatokban, az I. halastó körül. Legnagyobb példányszám: 8 pld. 2000.02.27.

Vetési varjú – *Corvus frugilegus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő, állandó. Télen északról teletők jönnek.

Lp: Vizsgált évek száma: 8. Megfigyelések száma: 36. Nem költ a területeken, csak vonuló és telető csapatai jelennek meg. Legnagyobb egyedszám: 800 pld. 2000.02.27. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.09.14. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2000.04.26.

Rendszeresen előfordult a vizsgátnál nagyobb egyedszámban is, de ezeket az észleléseket nem volt lehetőségem feljegyezni (**87. ábra**). Esténként északi irányba húztak csapatai, de éjszakázóhelyüket nem ismerem. Alkalmanként nyáron is előfordul néhány egyed.

Dolmányos varjú – *Corvus cornix* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó.

Lp: 15 év során 98 adat. Legnagyobb példányszám: 230 pld. 1999.12.21. II. halastó.

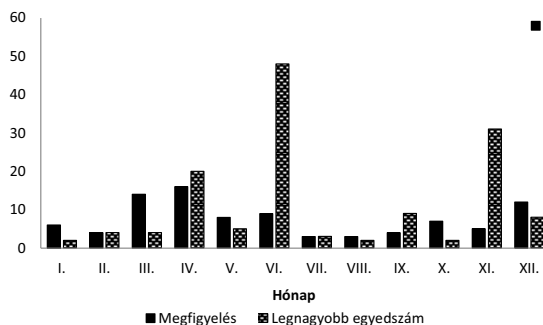
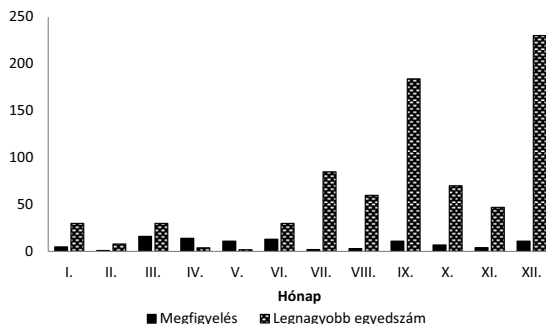
A tavaknál és egyéb élőhelyeken is fészkel. Költés után nagy csapatokba verődik és többnyire elkülönülnek a vetési varjaktól (**88. ábra**).

Kormos varjú – *Corvus corone* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka fészkelő, állandó.

Lp: 5 év során 6 megfigyelés, mind a halastavaknál.

88. ábra: Dolmányos varjú megfigyelései, és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

89. ábra: Holló megfigyelései, és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Holló – *Corvus corax* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres költőfaj, állandó.

Lp: Vizsgált évek száma: 17. Megfigyelések száma: 91. Legnagyobb példányszám: 48 pld. 2017.06.10. I. halastó.

Egyre gyakoribb fészkelő. A környező erdőkben 6 különböző helyen találtam fészket az ellenőrzések során. Néha nagyobb csapatai is előfordulnak (**89. ábra**).

Sárgarigó – *Oriolus oriolus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő, vonuló, április-május és szeptember-október hónapokban.

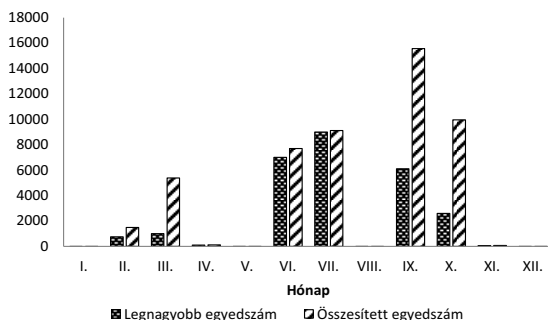
Lp: Rendszeresen költ a település környékén, az I. halastó mellett, az Izarban, és a Hunyorosban, de valószínűleg máshol is. Legkorábbi észlelés: 2000.04.19. Legkésőbbi észlelés: 1996.09.02.

Seregély – *Sturnus vulgaris* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, vonuló, február-március és július-október folyamán. Néha áttelel.

Lp: Vizsgált évek száma: 14. Megfigyelések száma: 99. Legnagyobb példányszám: 9000 pld. 2000.07.27. I. halastó. Legkorábbi észlelés: 1998.01.11. 16 pld. Legkésőbbi észlelés: 2008.12.26. 30 pld.

Rendszeres költőfaj. Rendszeresen nagy számban éjszakáznak a nádasokban, főleg az I. halastavon, néha az Izarban és a II. halastavon is (**90. ábra**).

90. ábra: Seregély legnagyobb és összesített egyedszámai havi bontásban

Házi veréb – *Passer domesticus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Rendszeresen költ a településen. A tavaknál is előfordulhat az épületeknél, a II. halastó melletti sertéstelepen gyakori.

Mezei veréb – *Passer montanus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

Lp: Rendszeresen költ. Ősszel nagyobb csapatai gyűlnek össze a halastavaknál. Legnagyobb példányszám: 250 pld. I. halastó.

Keresztesőrű – *Loxia curvirostra* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj, inváziós kóborló.

Lp: 2 alkalommal figyeltem meg a településen. 2009.01.02. 6 pld. és 2012.10.21. 4 pld.

Erdei pinty – *Fringilla coelebs* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, részleges vonuló, és áttelelő.

Lp: Fás területeken gyakori költőfaj. Télen rendszeres vendég a madáretetőn.

Fenyőpinty – *Fringilla montifringilla* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres átvonuló és téli vendég, október és április között.

Lp: Rendszeresen, de változó számban megjelenik telente. Vizsgált évek száma: 8. Megfigyelések száma: 25. Legnagyobb példányszám: 220 pld. 1996.11.13. Hunyoros. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.10.12. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2013.03.14.

A tavak környezetében elsősorban ősszel fordulnak elő nagyobb csapatai (**91. ábra**).

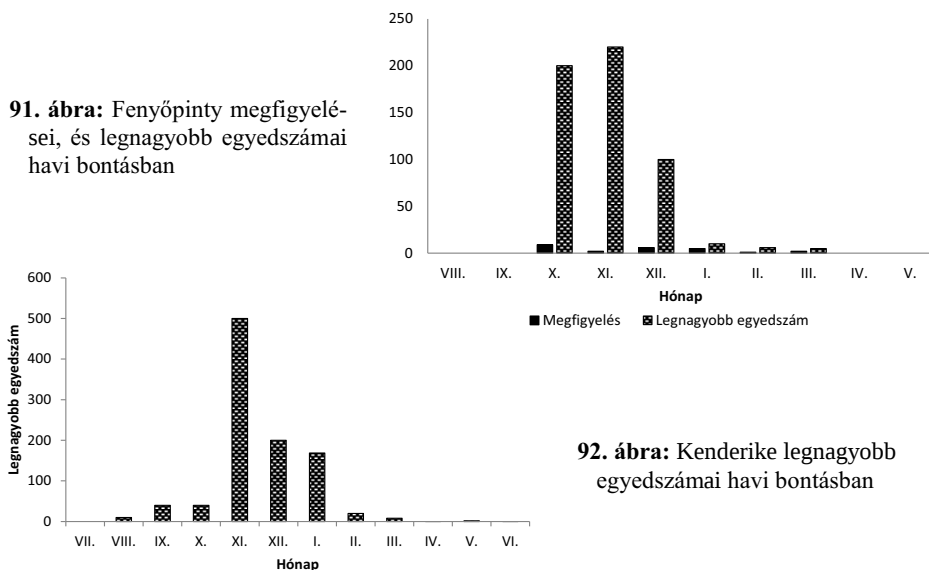
Kenderike – *Carduelis cannabina* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó. Télen északról telelő csapatok érkeznek.

Lp: Vizsgált évek száma: 10. Megfigyelések száma: 38. Legnagyobb példányszám: 500 pld. 1996.11.29. II. halastó.

Költ a település környékén és a tavaknál. Novembertől februárig nagy csapatokban jelenik meg a tavak környékén (**92. ábra**).

91. ábra: Fenyőpinty megfigyelései, és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

92. ábra: Kenderike legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Zsezse – *Carduelis flammea* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka téli vendég.

Lp: Két alkalommal figyeltem meg az I. halastó mellett, ugyanott: 2005.11.20. I. halastó, 2 pld. 2006.02.19. I. halastó, 10 pld.

Tengelic – *Carduelis carduelis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori fészkelő, állandó vagy részleges vonuló. Télen északról érkeznek telelők.

Lp: Rendszeresen költ a Hunyorosban, az I. halastónál, a település környékén. Télen nagyobb csapatai jelennek meg. Legnagyobb példányszám: 300 pld, 2000.02.22. I. halastó.

Zöldike – *Carduelis chloris* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó.

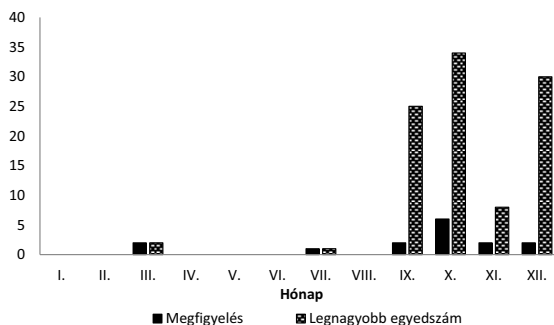
Lp: Rendszeresen költ bokros helyeken. Télen rendszeres a madáretetőn, és a halastavak mellett, más pintyfélékkel együtt.

Csíz – *Carduelis spinus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Ritka költőfaj, rendszeres átvonuló, március-április és szeptember-október során, illetve áttelel.

Lp: 6 év során 15 megfigyelés. Vonulás során jelenik meg. Legnagyobb példányszám: 34 pld. 1997.10.04. Őszi legkorábbi észlelés: 1996.09.20. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2013.03.15.

A tavaknál ritkán fordul elő, de az erdős területeken sokkal gyakrabban és nagyobb csapatokban látható (**93. ábra**).

93. ábra: Csíz megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Csicsörke – *Serinus serinus* (Linnaeus, 1766)

Mo: Rendszeres fészkelő. Vonuló, március-áprilisban és októberben. Néha áttelel.

Lp: Szórványosan költ a település környékén. Többször észleltem áttelelő egyedeit: 1993.12.22-29. madáretetőn, 5 pld.; 1998.12.07-26. madáretetőn, 1 pld.; 1999.01.18. madáretetőn, 1 pld.; 1999.12.10. madáretetőn, 1 pld.; 1999.12.17. I. halastó, 1 pld.

Süvöltő – *Pyrhula pyrrhula* (Linnaeus, 1758)

Mo: Alkalmi fészkelő, rendszeres átvonuló, és téli vendég, október és április között.

Lp: Kis számban jelentkezik, főleg télen. Őszi legkorábbi észlelés: 2004.11.04. Tavaszi legkésőbbi észlelés: 2000.02.13.

Meggyvágó – *Coccothraustes coccothraustes* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, részleges vonuló.

Lp: Erdős területeken költ. A halastavaknál főleg ősszel mutatkoznak kisebb csapatai. Legnagyobb példányszám: 36 pld. 1996.10.07. I. halastó.

Nádi sármány – *Emberiza schoeniclus* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, részleges vonuló, északról is érkeznek áttelelők.

Lp: Költ mindhárom halastónál és az Izarban. Legnagyobb példányszám: 80 pld. 1996.12.03. I. halastó.

Korábban költött a Hunyorosban többfelé, most már csak a Sokorói-Bakony-ér mentén. Télen másfelé is látni kisebb csapatait, alkalmanként madáretetőn is megjelenik.

Hósármány – *Plectrophenax nivalis* (Linnaeus, 1758)

Mo: Szórványos átvonuló és téli vendég, október és március között.

Lp: Két előfordulása volt a II. halastó melletti területeken, ugyanabban a téli időszakban: 1998.11.12-én 4 pld. és 1999.02.13-án 7 pld.

Citromsármány – *Emberiza citrinella* (Linnaeus, 1758)

Mo: Gyakori költőfaj, állandó, vagy kóborló.

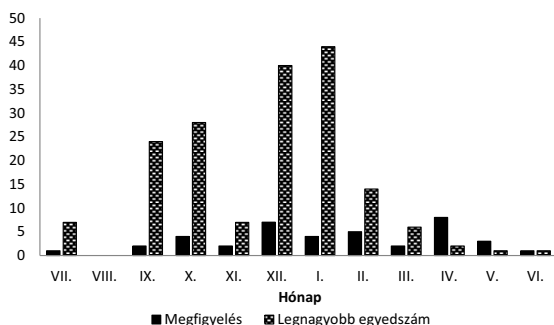
Lp: Rendszeres költőfaj erdős, bokros területeken. Télen nagy csapatokban jelenik meg a település környékén. Legnagyobb példányszám: 140 pld. 1996.09.26. Hunyoros.

Sordély – *Emberiza calandra* (Linnaeus, 1758)

Mo: Rendszeres fészkelő, állandó.

Lp: Vizsgált évek száma: 12. Megfigyelések száma: 39. Legnagyobb példányszám: 44 pld. 1998.01.09. I. halastó.

2009-ig rendszeres költőfaj volt a Hunyorosban és az I. halastónál. A 2017-es felméréskor már egyik területen sem találkoztam éneklő egyedével. Télen rendszeresen tűntek fel csapatai az I. halastónál, valószínűleg éjszakázóhelyként használták a nádist (**94. ábra**).

94. ábra: Sordély megfigyelései és legnagyobb egyedszámai havi bontásban

Értékelés

A megfigyelések kezdetétől számos változás következett be a területeken, melyek a költő és átvonuló madárvilágra is hatással voltak. Több, korábban rendszeres fészkelő faj költőállománya lecsökkent vagy teljesen eltűnt a területekről, míg más fajok nagyjából változatlan számban fészkelnek. Az itt átvonuló vagy telelő madárfajoknál is hasonló a helyzet, általában elmondható, hogy ritkábban és kisebb mennyiségben jelennek meg a tavak környezetében, de számos faj a korábbiakhoz hasonló számban vonul át, egyes fajok pedig nagyobb számban figyelhetők meg a korábbiaknál. Összességében maig figyelemre méltó a környék madárvilága, ezért a jövőben is tervezem a megfigyelések folytatását.

A vizes élőhelyekhez kötődő madárfajok hosszú távú védelméhez fontos a nem védett vizes élőhelyeken is bizonyos mértékű védelem számukra. A Lovászpata környéki élőhelyek többségén intenzív gazdálkodás folyik, ennek ellenére viszonylag gazdag madárvilágot figyeltem meg az évek során. Sajnos sok negatív hatással is szembesültem ez alatt az idő alatt, számos ritka madárfaj fészkelőhelyét szolgáló mocsárrétet törtek fel, vízelvezetést végeztek vagy erdőt

vágtak ki. Volt nádégetés, mederkotrás, láp lecsapolása vagy közvetlen madárpusztítás, mint pl. olasz vadászok tevékenysége, ragadozómadár-mérgezés, csapdázás vagy fészekkilövés. Jelenleg a gázágyús riasztás tartja távol a vízimadarakat, habár ez még mindig jobb, mint a gyérítés. Mára ezek a vizes élőhelyek a Nemzeti Ökológiai Hálózat részévé váltak, igaz, ez nem jelent külön kötelezettségeket az itt költő és átvonuló madarak védelmében, azonban bizonyos mértékű odafigyelés nem okoz jelentős kárt a környék gazdálkodóinak, viszont pozitív hatással lehet a madárvilágra.

A halastavak fontosak a vonuló vízimadarak szempontjából, feltételezem, hogy a Bakony megkerülésével erre tudnak a Marcal völgyén keresztül délre vonulni. A ragadozómadarak számára pedig fontos táplálkozóterület lehet, mint a bakonyi költőhelyekhez közel található vizes élőhely. A halastavak felső részén kialakuló mocsárvilág megfelelő odafigyeléssel nyugodt fészkelőhelyet biztosíthat a jövőben több madárfajnak és egyéb ritka élőlényeknek. A láprétek és más természetes élőhelyek mérete egyre zsugorodik, illetve a szántóföldekről bemosódó műtrágyák és vegyszerek szennyezik a környezetet. Az özönnövények terjeszkedése is szembetűnő.

Úgy gondolom, adataim hozzájárulhatnak egy olyan tájléptékű természetvédelmi stratégia kidolgozásához, mely – bár nem korlátozza jelentősen a nem védett területen gazdálkodókat – mégis hatékonyabban biztosítja az ökológiai folyosót a vonuló vízi- és más madárfajok számára is.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom Takóné Sipos Zsuzsannának az adatok adminisztrációjában nyújtott segítségéért.

Irodalom

- BALOGH, L. & ÖRDÖG, F. (1987): Veszprém megye földrajzi nevei II. A Pápai járás. – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 389 pp.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2019): IUCN Red List of Threatened Species. (www.iucnredlist.org)
- BÖLÖNI, J., MOLNÁR, ZS. & KUN, A. (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója. – MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, 439 pp.
- BRABATA, G., BATTISTI, C., CARMONA, R. & SÁNCHEZ-CABALLERO, C. A. (2019): Bird population declines in the Chametla wetland (Southern Gulf of California): Evidence of stress at the assemblage level. – *Israel Journal of Ecology & Evolution* **65**: 3-14.
- CSÖRGŐ, T., KARCZA, ZS., HALMOS, G., MAGYAR, G., GYURÁČZ, J., SZÉP, T., BANKOVICS, A., SCHMIDT, A. & SCHMIDT, E. (2009): Magyar madárvonulási atlasz. – Kossuth Kiadó, Budapest, 672 pp.
- GYALOG, L. (2005): Magyarázó Magyarország fedett földtani térképéhez. – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 188 pp.
- HADARICS, T. & ZALAI, T. (2008): Magyarország madarainak névjegyzéke. An annotated list of the birds of Hungary. – Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest, 277 pp.
- HAGEMEIJER, W. J. M. & BLAIR, M. J. (1995): The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their distribution and abundance. – T & A D Poyser, London, 903 pp.
- HARASZTHY, L. (1998): Magyarország madarai – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 441 pp.
- KEVE, A. (1978): Adatok a Tapolcai-medence madárvilágához. – *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* **13**: 61-75.

- KEVE, A. (1981): Madártani adatok a Déli Bakonyból, valamint a Bakonyaljáról. – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei **16**: 233-243.
- KOVÁCS, G. K. (2013): A Fehérvárcsurgói-víztározó madárvilágának változásai. – Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis **30**: 137-146.
- KOVÁCS, G. K. (2014): A Pátkai-víztározó madárvilága és természetvédelmi jelentősége. – Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis **31**: 145-160.
- NAGY, L., VERS, J., LELKES, A., VÓKÓ, L., FEHÉR, CS. E., NOVOTNY, ZS., POLLER, Z., MAGYARI, M. & FEKETE, Á. (2008): A vízimadár-szinkronszámlálások eredményei a Balatonon és ahhoz közeli vizes élőhelyeken 2003-2007 között. – Aquila **114-115**: 27-41.
- NAGY, L. & POLLER, Z. (2011): Vízimadár szinkronszámlálások a várpalotai tavakon (2005-2007). – Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis **28**: 265-275.
- Nemzeti Ökológiai Hálózat. 132/2003. XII. 11. OGY határozat a II. Nemzeti Környezetvédelmi Programról. – A Magyar Állami Természetvédelem Hivatalos Honlapja (www.termeszetvedelem.hu).
- QUESNELLE, P. E., FAHRING, L. & LINDSAY, K. E. (2013): Effects of habitat loss, habitat configuration and matrix composition on declining wetland species – Biological Conservation **160**: 200-208.
- SZOLNOKY, K. (1973): Adatok az Északi-Bakony és a Bakonyalja madárvilágának ismeretéhez. – A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. **12**: 579-588.
- WÁGENHOFFER, T. (2000): A völgyzárógátas tógazdaság haltenyésztésének vizsgálata a Bakonyalján. – Szakdolgozat, Szent István Egyetem Gazdálkodási és Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Gyöngyös, 58 pp.